

Zertan den Nafarroa

2019

Aurkibidea

1. Editoriala.....	3
2. Nafarroako ekonomiaren perspektiba	5
Nafarroako egoera ekonomikoaren azterketa, Jarduera Ekonomikoari buruzko BBVA Inkestaren bidez. 2019ko hirugarren hiruhilekoa	26
3. Espainiako errentaren lurralde-dinamika 1955etik 2016ra: lehen hurbilketa	29
4. Taulak.....	37

Itxiera data: 2019ko abenduak 5

1. Editoriala

2018an, Nafarroako BPG % 3,0 handitu zen¹. Hortaz, aurreko urteko hazkundera 0,2 p.p. azkartu zen, eta industriak, eraikuntzak eta zenbait zerbitzu pribatuk erakutsi zuten indar handiena. Hazkunde positiboko bost urte lotzen ditu datu horrek, urtean % 2,8koa batez beste, estatuko batezbestekoaren pare. **Aurrera begira, 2019an, eskualdeko BPG % 2 handitzea espero da, eta 2020an, berriz, % 1,8.** Biurtekoan 11.000 lanpostu sortuko direla aurreikusten da, eta, horrela, Nafarroa krisi aurreko enplegu mailara iritsiko litzateke ia. Gainera, aldi horretan langabezia-tasa 2,5 p.p. murriztea espero da, 2020an, batez beste, % 7,6ra iritsi arte.

Hainbat faktorek eragin dute 2019ko hazkunde txikiagoa, eta faktore horiek datorren urtean ere jardueraren hazkundera moteltzen jarrai dezakete Nafarroan. Lehenik, Kontabilitate Nazionalaren berrikuspenak erakutsi du Espainiako ekonomia aurreikusitakoa baino indar txikiagoarekin hazten ari dela. Horrezaz gain, eskuragarri dugun azken informazioaren arabera, jarduera ekonomikoaren erritmoa urte hasierakoa baino motelxeagoa da. 2019ko lehen seihilekoan, eskualdeko BPG % 0,5 inguru hazi dela esan daiteke (h/h, UEEZ), lehen seihilekoan behatutakoa baino hiru hamarren beherago. Bestalde, 2019ko hirugarren hiruhilekoko Jarduera Ekonomikoari buruzko BBVA Inkestaren Nafarroako emaitzek ikuspegi ezkorragoa erakusten dute (ikus 1. errekoadroa). Bigarrenik, barne-ekariaren moteltze handiagoa gertatu da, familien kontsumoaren gastuak behera egin duelako, modu nabarmenagoan erkidegoan. Nolanahi den, aurrekoa, hein batean inbertsioari loturiko seinale positiboek arintzen dute, bereziki arlo produktibokoak, baina baita bizitegiak ere. **Hirugarrenik, afiliazioaren datuetan ekonomiaren moteltzearen zantzuak ikusi dira, nahiz eta heterogeneotasun handia erakutsi duten eskualde batetik bestera.** Enpleguen sorrera ere apaltzen joan da, Iruñeko eskualdeak gainerako eskualdeak baino erritmo hobea erakutsi duen arren eta krisi aurreko enplegu maila gairatu duen arren. Azkenik, ondasunen esportazioek automobilgintzari lotutako azkartzea erakutsi dute, batik bat Europara eta Afrikara zuzendutako salmentek. Turismoaren hazkundera azkartu egin da, atzeritarrekin lotutakoak behera egin arren, egoiliarrenak bilakaera positiboa izan baitu.

Politika ekonomikoari buruzko ziurgabetasuna handitu egin da berriro, kanpoko eragin aldakorren ondorioz, hein handian. Lehenik, badirudi muga-zergen tentsioak espero baino eragin handiagoa eta luzeagoa izaten ari direla munduko merkataritzan, eta Erresuma Batua EBtik modu desordenatuan ateratzeko aukera gehitu behar zaio horri. Testuinguru horretan, Nafarroak Erresuma Batuarekiko duen esposizio zuzena ez da bereziki handia; izan ere, ondasunen sektorean laugarren kanpo-merkatua den arren, aurreko hiruretatik urrun dago. Bestalde, etorkizunean ezar daitezkeen muga-zergak automobilgintzaren sektorean aplikatuko balira, eragina handia litzateke. Gai horien eta beste batzuen ondoriozko ziurgabetasun globalak doikuntza esanguratsuak ekarri ditu finantza-merkatuetan eta ekonomia irekiago batzuetan, eta atzeraldia ekar dezake horrek Europara, eta halako motelaldi bat Nafarroara ondasun eta zerbitzuen eskarrietan. Dena dela, kostuarekin lotutako lehiakortasunaren ekarpen positiboa egiten dio Nafarroako esportazioaren hazkunderari azken urteetan. Horrez gain, Europako Banku Zentralak duela gutxi iragarritako neurriek egoera arindu dezakete, baina diru-politikaren etekinak beherakorrak dira eta ahitzen ari dira.

Barne-merkatuari dagokionez, etxeko ziurgabetasunak enpresen eta familien gastu-erabakiei eragin diezaieke. Kontsumo pribatuaren moteltzeak beste arrazoi batzuk ere izan ditzake, besteak beste: joera demografikoen ondorioz kontsumo-ereduetan gertatzen ari diren egiturazko zenbait aldaketa; sektore batzuetako araudien ziurgabetasuna, hala nola automobilgintzaren edo etxebizitzaren sektoreetako araudiena; edo aldaketa teknologikoak. Enpresei dagokienez, automobilgintzaren sektorea alde batera utzita, inbertsioak indarra gal dezake hurrengo hiruhilekoetan, konfiantza falta nagusitzen ari den une honetan. Bien bitartean, soldatak handitzen ari dira, eta hori ere enpleguaren sorreran gertatu den moteltzearen atzean egon liteke; moteltzea nabarmenagoa

¹ Alderaketa arrazoiak medio, Espainiaz aritzean Contabilidad Regional de España (CRE) hazkundera ariko gara (2018an BPGren hazkundera % 2,6koa izan zen, apirilaren argitaratu zenez), eta ez da kontuan hartu Urteko Kontabilitate Nazionalaren iraileko eguneraketa (berau % 2,4ra murriztu zuena).

izaten ari da gutxieneko soldatari lotutako kontratuetara gehien jotzen duten kolektibo eta sektoreetan, edo, Nafarroaren kasuan, eskulan kualifikatuaren gabezia nabariagoa den eremuetan. Azkenik, Espainiako Parlamentuan adostasunak lortzeko zailtasunen ondorioz ere ziurgabetasuna sortu da, ekonomia gero eta ahulago dagoen une honetan, hain zuzen ere.

Nafarroako ekonomiak, hala ere, beste garai batzuetan baino egoera hobea du hazkunde txikiagoko inguru bati aurre egiteko. Familien eta enpresen zorpetze mailak txikitu egin dira, finantza-sistemak likidezia eta kapitalizazio maila egokiak ditu, eta ez dira desorekak hauteman sektore edo merkatuetan, hala nola higiezinaren sektorean edo lan-merkatuan. Gainera, lehiakortasunarekin lotutako irabaziek bere horretan eutsi diote, eta finkatu egin da ekonomia irekiago baterako aldaketa.

Eredu horiek indartu behar dira, eta ekonomia babestu, EDBko lehen postuetako eskualdeekin enpleguan eta soldatetan dagoen arrakala azkarrago murrizten lagunduko duen erreforma-plan integral baten bidez. 80ko urteetatik, Espainiako batezbestekotik gora dagoen errenta maila batetik abiatuta, Nafarroak nahiko egonkor eutsi dio 25 p.p.-ko abantaila erlatiboari, argitalpen honetako 3. kapituluan ikus daitekeenez. Etorkizunari begira, beharrezkoa da Nafarroa Europako eskualde aberatsenetara hurbilduko duen susperraldia bultzatzea, langile moten edo eskualdeen arteko desorekak murriztuz aldi berean. Horretarako, funtsezkoa da giza kapitala erakartzea, I+Gko inbertsioa areagotzea, laneko behin-behinekotasuna murriztea eta erronka demografikoari aurre egitea, biztanleria aktiboari eusteko.

2. Nafarroako ekonomiaren perspektiba

Nafarroako ekonomiak handitu egin zuen bere hazkunde-erritmoa 2018an, % 3,0 arte, INEk emandako datuen arabera; aurreko urtean baino 0,2 puntu portzentual gorago dago ehuneko hori, eta Espainiako % 2,4ko batezbestekoaren gaineratik, Kontabilitate Nazionalako azkeneko datuen arabera². Kopuru hori BBVA Research-ek³ egindako azken aurreikuspenak eta duela urtebete Zertan den Nafarroa⁴ aldizkarian argitaratutakoak baino 0,2 puntu portzentual gorago kokatzen da. Beraz, Nafarroako ekonomiak urteko % 2,8ko batez besteko hazkundearekin itxi zuen bosturtekoa.

Aurten eta hurrengo urterako, hazkundera moteldu egingo dela aurreikusten da, BPGren % 2,0ko hazkundera lortuz 2019an eta % 1,8koa 2020an. Horri esker, 7.000 enplegu inguru sortuko lirateke 2019an, eta beste 4.000 enplegu 2020an; langabezia-tasa, berriz, 2,4 p.p. murriztuko litzateke biurtekoan, 2020an % 7,6ra iritsi arte. Hauek dira joera hori azaltzen duten faktoreak: barne-eskariari dagokionez, kontsumo pribatuaren dinamismo handiagoa, errotikako ezaugarrien joerarekin bat letorkeena; kanpo-eskariari dagokionez, berriz, ondasunen esportazioen nahiz turismoaren joera motelagoa, bai atzerrikoari eta bai Espainiako gainerakoari dagokionez. Bat dator hori Espainiako barne-eskariak duela zenbait hiruileko espero zena baino igoera txikiagoa izatearekin, bereziki etxeetako gastuari eta inbertsioari dagokionez. Gainera, kanpo-testuinguruak ahul jarraitzen du. Europako eskaria txikiagoa izateak, *brexit*ari eta merkataritza-tentsioei lotutako ziurgabetasunarekin batera, mugatu egin dezake ondasunen eta zerbitzu turistikoaren esportazioen aurrerapen-erritmoa. Nolanahi ere, **2018tik 2020rako jarduera handitzeak bidea emango du biztanleko BPG urteko % 1,5era handitzeko, estatuko batezbestekoa adina, eta Nafarroak krisi aurreko batez besteko enplegu-maila berreskuratuko du ia (2008ko mailarekiko 0,5 p.p.-eko aldea izango du 2020. urtean, baina langabezia-tasa 0,8 p.p. gorago izanik).**

2018ko BPGren hazkundera Espainiakoa gainditu zuen, industria-sektorearen bultzada handiagoari esker

Eskualdeko BPGren 2018ko hazkundera (+3,0) aurreko urtekoa baino 0,2 p.p. handiagoa izan zen, bai eta argitalpen honen aurreko edizioan aurreikusitakoa eta BBVA Research-ek aurtengo otsailean egindako azken aurreikuspenekoa (INEk datua argitaratu baino lehenagokoa) baino handiagoa ere. Beraz, jarduera ekonomikoak gora egin du azken bost urteetan, Espainiako erritmoaren antzera, batez beste. Eskariari dagokionez, joan den urteko azkartzea kontsumo publiko nahiz pribatuaren aldeko bilakaeraren ondorio izan zen, bai eta inbertsioaren dinamismoaren eta eskualdeko kanpo-merkataritzaren (ondasunekin lotutakoa, nagusiki) ondorio ere.

Eskaintzari dagokionez, 2018an Nafarroako industria-sektoreak izandako hobekuntzak ia puntu portzentual bateko ekarpena egin zion eskualdeko BPGri, Espainian baino 0,7 p.p. gehiago; bi ekonomia horien arteko hazkunde-diferentziala gaintzen du horrek. Industriako Balio Erantsi Gordina % 3,0 (u/u) handitu zen (Espainian, % 0,9), BPGren gaineko pisua estatuan baino 12 p.p. handiagoa izanik. Gainerako sektoreetan, Nafarroan eraikuntzak eta zerbitzu publikoek bultzada handiagoa izan zuten, sektore horiek ekarpen handiagoa egin zuten; estatuan, zerbitzu pribatuek eta nekazaritzak konpentsatu zutena (ikusi 2.1 grafikoa).

2: 2019ko apirilaren 30ean, autonomia-erkidegoek izandako hazkunderari buruzko lehen estimazioa argitaratu zuen INEk, 2018ko Espainiako Eskualde Kontabilitatearen arabera, eta hazkunde hori % 2,6koa izan zen Espainiaren kasuan. Ikusi <http://www.ine.es/daco/daco42/daco4214/cntr0119a.pdf> Hala ere, autonomia-erkidegoei dagokionez, oraindik ez daukagu eskura Espainiako Urteko Kontabilitate Nazionalaren azken datu berrikusiak dituzten eskualdeetako datuak. INEK 2019ko irailaren 16an argitaratu zituen datu horiek, eta % 2,4ko hazkundera izan zuen Espainiak. Ikusi: http://www.ine.es/prensa/cna_pa_2018.pdf Aurrekoari dagozkion berrikusitako datu berriak abenduan argitaratuko dira Espainiako Eskualde Kontabilitatean.

3: Ikusi otsaileko aurreikuspenekiko konparazioa hemen: <https://www.bbvarresearch.com/publicaciones/espana-crecimiento-del-pib-regional-de-2018>

4: Hemen eskuragarri: <https://www.bbvarresearch.com/publicaciones/situacion-navarra-2018>

2.1.grafikoa. **BPG-REN HAZKUNDEA 2018AN ETA SEKTOREEN EKARPENAK (% U/U eta P.P.) (*)**

(*) Alderagarritasun kontuak medio, Espainiari dagozkion datuak Contabilidad Regionalekoak dira, apirilekoak; ez dira eguneratu irailan argitaratu Kontabilitate Nazionalekoekin.

Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta, Contabilidad Regional de España.

Hazkundera moteldu egin da 2019an zehar

2019ko jarduerari buruzko datuak eta espektatibak oinarri hartuta, badirudi Nafarroan BPGren hazkundera iazko urtekoa baino txikiagoa izango dela: MICA-BBVA⁵ ereduaren kalkuluen arabera, foru-erkidegoaren BPGren igoera % 0,5 h/h inguruan koka zitekeen aurtengo lehen seihilekoan, eta, batez beste, % 0,4 h/h-koa izan daiteke 2019ko bigarren seihilekoan, Espainia osorako espero dena baino zertxobait handiagoa (ikusi 2.2 grafikoa). Hazkunde txikiagorako joera hori bera ikusten da Zerbitzuen Sektoreko Jarduera Indizean (ZSJI), zeinak hiruhilekoen arteko beherakadak erakusten dituen urteko hiruhileko zentraletan, bai eta Nafarroako Estatistika Institutuak eskualdeko hiru hilean behingo kontabilitatean argitaratzen duen BEG industrialean ere: iaz % 2,0 igo ondoren⁶, badirudi urteko lehenengo zatian % 1,4ko urte arteko hobekuntza izango duela⁷.

Hiruhileko honetako erantzunen saldo garbia positiboa den arren, urteko azken hiruhilekorako espektatibak negatiboak dira, Jarduera Ekonomikoari buruzko BBVA Inkestaren arabera, urteko lehenengo hiruhilekoan gertatutakoaren ildo beretik. Izan ere, 1H18 izan zen erantzunen saldo garbia hiruhileko horretarako nahiz hurrengorako positiboa izandako azken hiruhilekoa (ikusi 2.3 grafikoa). Bat letorke hori ordutik hazkundera moteldu izanarekin, ziurgabetasun handiko testuinguru batean.

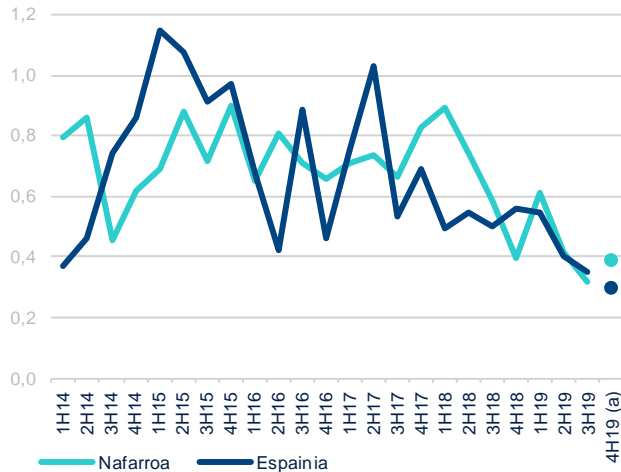
5: Ikusi MICA-BBVA: A Factor Model of Economic and Financial Indicators for Short-term GDP Forecasting, hemen eskuragarri:

<https://www.bbva.com/en/publicaciones/mica-bbva-a-factor-model-of-economic-and-financial-indicators-for-short-term-gdp-forecasting/>

6: CREk BEG industrialean % 3,0 u/u-ko igoera erakusi zuen Nafarroan 2018an. Hala ere, hilabete honetan INEk datu horiek berrikusten dituztenean aldaketak gerta daitezke.

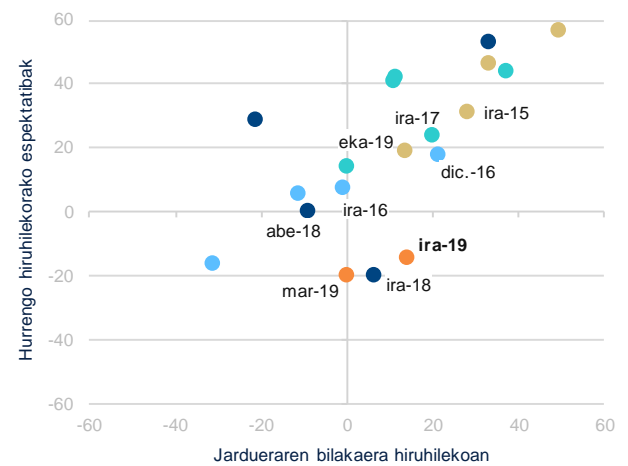
7: Ez dator bat Industria Produktzioaren Indizearen (IPI) dinamismoarekin; izan ere, 2019an azkartu egin zen Nafarroan (+% 7,5 u/u aurtun, eta % 0,1 u/u 2018an), osagai energetikoari (+% 46,1 u/u) eta ekipamendu-ondasunei (+% 10,8 u/u) esker.

2.2 grafikoa. **BPG-REN HAZKUNDEA MICA-BBVA EREDUAREN ARABERA (H/H, %, UEEZ)**

(e) Estimazioa.
Iturria: BBVA Research

2.3 grafikoa. **NAFARROA: JARDUERA ETA ESPEKTATIBAK, JARDUERA EKONOMIKOARI BURUZKO BBVA INKESTAREN ARABERA (% MUTURREKO ERANTZUNEN SALDOA)**

Iturria: BBVA

Kontsumo pribatuak bere hazkundera moteltzen jarraitzen du Nafarroan

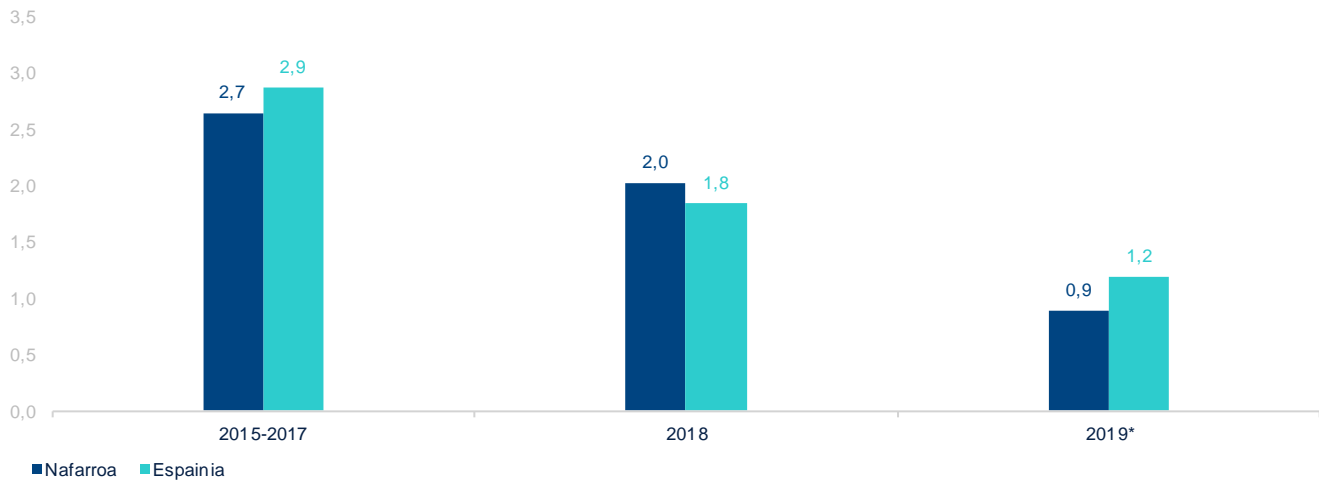
2018an, Nafarroako familien kontsumo-gastuaren dinamismoa moteldu egin zen, eta halaxe gertatu da 2019ko orain artekoan ere. Azken urteetan kontsumo pribatuak gora egiteko arrazoiak hainbat izan ziren: nahiko behetik jarraitu zuen petrolioaren prezioak, historikoki baxuak diren interes-tasei eutsi zitzaizen, eta familien errenta handitu egin zen enpleguaren hazkunderari esker. Hala ere, aldeko haizeak ahitzen ari dira, bai eta krisialdian pilatutako eskaria ere, eta, horren guztiaren ondorioz, aurten 2018an baino gutxiago hazi da kontsumoa; 2018an ere kontsumoak behera egin zuen, aurreko hiru urteetakoekin alderatuta.

Urteko lehenengo sei hilekoan moteltzen jarraitu ondoren, badirudi 2019ko bigarren zatian kontsumo pribatuaren hazkundera suspertu egingo dela apur bat. Hala ere, Eskualdeko Kontsumo Adierazle Sintetikoaren (ISCR-BBVA⁸) batez besteko hazkundera % 1,0en (u/u) azpitik kokatzen da urteko metatuan, eta balio txikiena da hori 2013tik, estatuan batez beste behatutako hazkundera baino hiru hamarren txikiagoa (ikusi 2.4 grafikoa).

Bilakaera hori etxeko kontsumoaren jarraipenerako adierazle partzial nagusietako batzuetan ikus daiteke (ikus 2.5 koadroa). Hala, Nafarroako matrikulazioek behetik gorako bilakaera izango lukete urteko bigarren sei hilekoan (+% 4,2 a/a 2S19an, eta -% 5,2 urteko lehen erdian); eta kontsumo-ondasunen inportazioek ere gora egingo lukete, +% 6,7 a/a (UEEZ) 3H19an, bi hiruhilekotan behera egin ondoren. Hala ere, bai txikizkako salmentak bai Zerbitzuen Sektoreko Jarduera Indizea (ZSJI) ahuldu egin ziren urteko hirugarren hiruhilekoan, aurreko urtearekin eta aurtengo lehen sei hilekoarekin alderatuta (ikus 2.5 grafikoa).

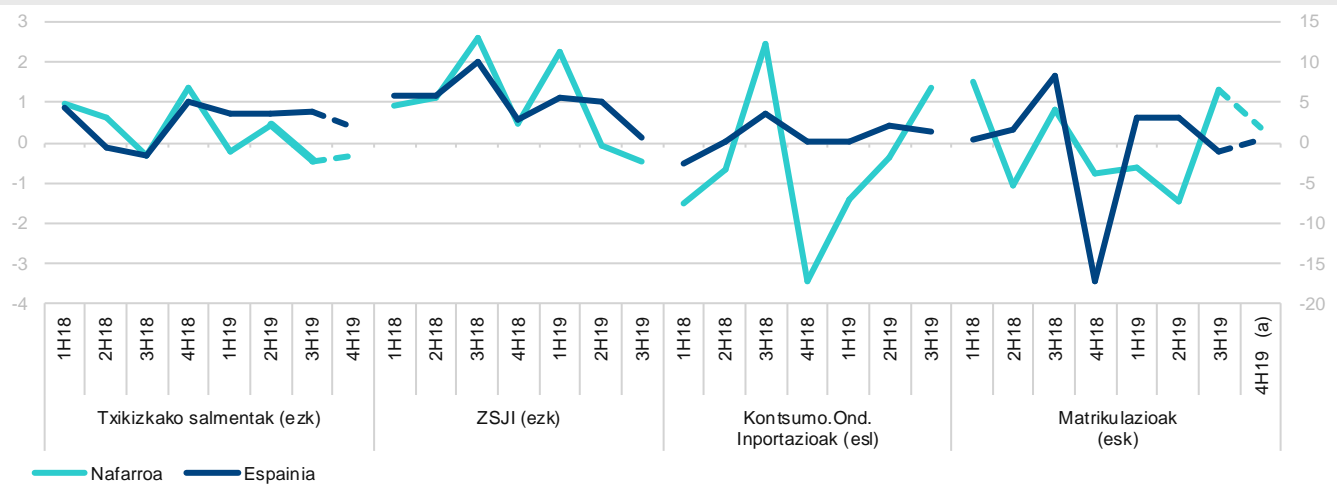
8: Kontsumo-adierazle sintetikoa eskualdeko gastu partzialen adierazle nagusietatik abiatuta osatzen da: txikizkako salmentak, ibilgailuen matrikulazioak, zerbitzuen sektorearen jarduera-indizea, kontsumo-ondasunen inportazioak, erregaia eta barne-kontsumo nazionala. Adierazlea osatzeko metodologia osagai nagusien azterketan oinarritzen da. Informazio gehiago izateko, **ikus: R.1 "¿Afecta la evolución de la demanda doméstica al crecimiento de las exportaciones?" Situación España, 2015eko 4. hiruhilekoa, BBVA Research. Hemen** eskuragarri.

2.4 grafikoa. **ESKUALDEKAKO KONTSUMO ADIERAZLE SINTETIKOA, ISCR (% H/H, UEEZ)**

(e) Estimazioa, eskura dugun informazioaren arabera.
Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

2.5 grafikoa. **KONTSUMO PRIBATUAREN ADIERAZLE NAGUSIEN HAZKUNDE BEHATUA ETA AURREIKUSPENAK (% H/H, UEEZ)**

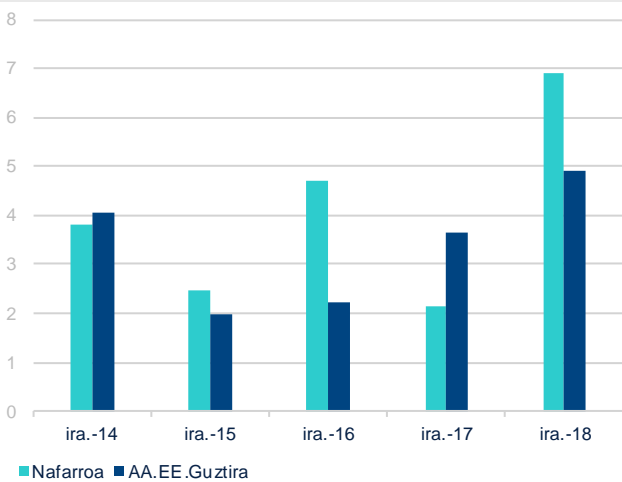
(a) Aurrikuspena, eskura dagoen azken informazioaren arabera.
Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

2018an egonkortasun-helburuak bete ostean, Nafarroako foru-erkidegoak gastu publikoaren hedapen-erritmo handiari eusten dio aurten

2018ko itxierari buruzko informazioak berretsi egin zuen Nafarroako Gobernuak diru-sarreraren dinamismoa baliatu zuela gastu publikoaren joera gorakorra areagotzeko (berezik, inbertsioarena). Hortaz, Nafarroak BPGren % 0,5eko superabitarekin itxi zuen 2018. urtea (ikusi 2.29 grafikoa, perspektiben atalean), eta zerga-helburu guztiak bete zituen: egonkortasun-helburua (BPGren -% 0,4), gastu-araua (% 2,4 u/u vs % 2,0 u/u) eta zorraren muga (BPGren % 17,7 vs % 16,8).

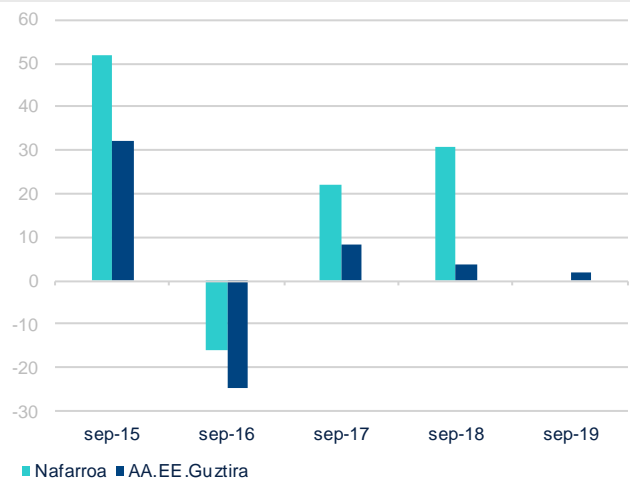
2018an gastuari eusteko nabarmendutako joeraren ondoren, 2019ko irailera arte erabilgarri zeuden aurrekontu-betetze datuen arabera, Nafarroako Gobernuak beste bultzada bat eman dio azken kontsumo nominalaren gastuari, eta % 6,9 u/u-ko tasan hazten ariko litzateke, erkidegoko batezbestekoaren gainetik. Aitzitik, Nafarroak inbertsio publikoaren aurrerapen-erritmoa moteldu egin du berriro, autonomia-erkidego guztietan ikusitakoa baino gehixeago (ikusi 2.6 eta 2.7 grafikoak).

2.6 grafikoa. **AA.E.E. ETA NAFARROAKO GOBERNUA: AZKEN KONTSUMO NOMINALARI DAGOKION GASTUA*** (T HILABETERA ARTE URTEAN METATUA, %, U/U)

* Azken kontsumo gastu nominalari dagokion hurbilketa kapital finkearen kontsumoa kanpoan utzita. (a) aurrerapena.
Iturria: BBVA Research Ogasun Ministerioan oinarrituta

2.7 grafikoa. **AA.E.E. ETA NAFARROAKO GOBERNUA: KAPITAL ERAKUNTZA GORDIN NOMINALA*** (T HILABETERA ARTE URTEAN METATUA, %, U/U)

Iturria: BBVA Research Ogasun Ministerioan oinarrituta

2019an, aurrekontu-betetzeari buruzko datuen arabera, Nafarroako Gobernuak aurreko urteko jarduna hobetuko luke. Zergen diru-sarreraren igoera, gainera, autonomia-erkidegoaren gastuan politika hedakorragoa bultzatzen ariko litzateke.

Lizitazioak hazkundera moteldu du 2019ko orain artekoan, azken bi urteetako aurrerapenen ondoren

Obra publikoaren lizitazioak % 85,3ko hazkundera izan zuen Nafarroan 2018an; estatuko batezbestekoaren (+% 31,1) gainetik dago aurrerapen hori, baina 2017an izandakoaren (+% 225,5) azpitik. BPGren arloan, eskualdeko lizitazioa % 2,2koa izan zen 2018an, estatuko batezbestekoaren (% 1,4) gainetik, aurreko ekitaldiko joerarekin jarraituz. 2018. urtean, obra zibilerako lizitazioaren zenbatekoak eraikuntzari zuzendutakoak baino joera hobea erakutsi zuen. Hala, bada, obra zibilera zuzendutako zenbatekoa % 118,7 handitu zen Nafarroan 2017. urtearekiko, Espainia osoan baino askoz ere gehiago (+% 20,8), baina 2017an izandako aparteko igoeraren azpitik (% 275,2). Bestalde, eraikuntzara zuzendutako aurrekontuak % 26,1eko aurrerapena izan zuen, Espainian baino zertxobait gutxiago (% 36,8).

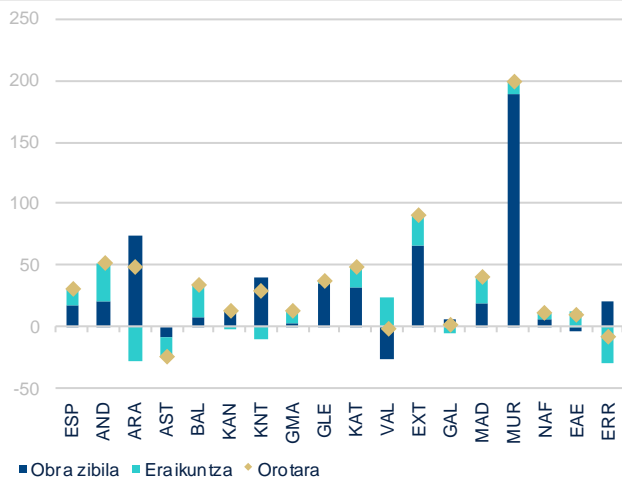
Obra-motari dagokionez, hiru kontu-sail hauek nabarmendu ziren 2018an: errepideak, obra hidraulikoak eta urbanizazio-obrak. Eskualdeko errepide-sarearen eraikuntzak eta hobekuntzak bildu zuen lizitazioen bolumen handiena (guztien % 26,4). Bigarren kontu-saila obra hidraulikoena izan zen: lizitazio guztien bosten bat pasatxo bildu zuen, zehazki, hornidura-sareekin eta estoldekin lotutakoak. Hirugarrenik, urbanizazio-obrek Nafarroan 2018an lizitatutako zenbateko osoaren % 15,4 jaso zuten.

Erakunde finantzatzaileen ahaleginaren banaketan, lurralde-erakundeak izan ziren 2018an lizitazioaren hazkundearen bultzatzaile nagusiak, % 106,0ko gehikuntzarekin; estatuak Nafarroako obra publikoari egindako ekarpenak, berriz, % 48,3 igo ziren 2017koekiko. Horrela, estatuak eskualdeko lizitazioan zuen pisua 7,2 p.p. murriztu zen, % 28,7raino; hala ere, aurreko 14 urteetako batez bestekoaren gainetik geldituz.

2019ari dagozkion datu ezagunek obra publikoaren lizitazioak gora egiten jarraitu duela erakutsi dute, baina aurreko bi ekitaldietan baino apalagoa izan da igoera. Aurtengo lehen bederatzi hilabeteetan, Nafarroan obretarako lizitatutako zenbatekoa % 11,6 igo da urte artean (Espainia, +% 29,5), 2.8 grafikoa ikus daitekeenez. Segmentuen arabera, hazkundera handiagoa izan zen eraikuntzan (% 18,3) obra zibilean baino (% 9,0), baina bi kasuetan ez ziren herrialde osoan erregistratutakoak bezain indartsuak izan. Obra-motari dagokionez, 2019ko lehenengo sei hilabeteetan (aldi horri dagokio desagregazioa), kontu-sail nabarmenena eraikuntzara eta errepedeen hobekuntzara zuzendutakoa izan zen, % 64,2 bildu baitzuen. Horren atzetik, urbanizazio-obren kontu-sailak 1S19an lizitatutakoaren hamarren bat baino gutxiago bildu zuen.

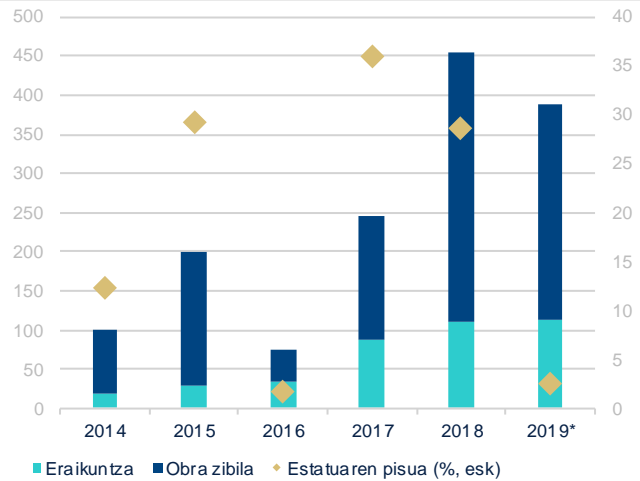
Lurralde-erakundeak dira, oraindik ere, 2019ko lehen bederatzi hilabeteetan Nafarroan lizitazioaren gorakada bultzatu dutenak, eta % 73,4ko igoera izan dute 2018ko epe berarekin alderatuta. Aitzitik, estatuko lizitazioa % 92,4 murriztu zen, eta eskualdeko lizitazio osoan zuen pisua % 2,5eraino gutxitu zuen, azken lau ekitaldietako txikiena (ikus 2.9 grafikoa).

2.8 grafikoa. **LIZITAZIOA OBRA PUBLIKO MOTAREN ARABERA: EKARPENAK URTE ARTEKO HAZKUNDEARI 2019KO URTARRILA ETA ABUZUA ARTEAN (P.P.)**

Iturria: BBVA Research Sustapen Ministerioan oinarrituta

2.9 grafikoa. **NAFARROA: LIZITAZIO AURREKONTUA ETA ESTATUAREN AKOTARA DUEN PISUA (MILIOI € ETA %, U/U)**

* 2019an urtarrietik irailera metatua.

Iturria: BBVA Research SEOPANen oinarrituta

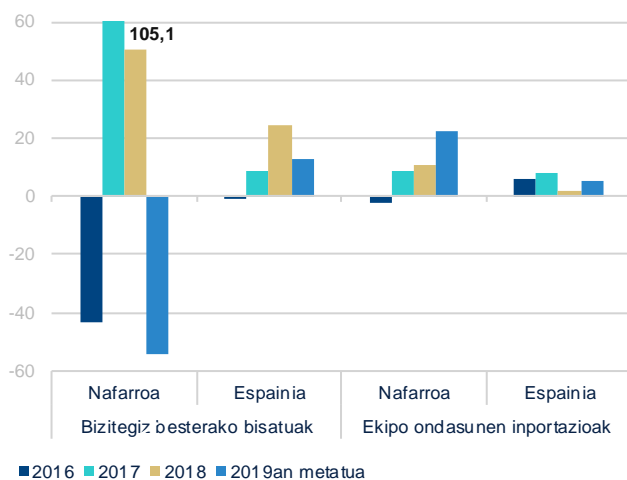
Ekipo-ondasunen inportazioa suspertu egin da irailera arte, eta aldiz bizitegiz besterako bisatuek behera egin dute

2018an bilakaera positiboa izan ondoren, inbertsio produktiboaren adierazleek zantzu mistoak erakutsi dituzte aurten orain artekoan. 2019ko irailera arteko datuen arabera, ekipo-ondasunen inportazioak % 22,3 bizitu dira, aurreko urtean % 10,8 handitu ondoren; hala, azken hiru urteetan hazkundera izango da. Azkeneko 12 hilabeteetan, 1.320 M€ baino gehiago zuzendu dira kanpoan erositako ekipo-ondasunetara, eta errekor historikoa da hori termino nominaletan. Zifra hori, eskualdeko BPGren % 6,4 dena (Espainiako batezbestekoa baino 1,6 p.p. handiagoa), ziurgabetasun politiko eta komertzial handiko testuinguruan eman da.

Hala ere, 2019ko urtarriletik irailera bitartean, bisatutako azaleran aurreko urtearekiko atzerapena gertatu dela erakusten dute datuek (-% 15,3); horren aurrean, Espainian, batez beste, % 4,1eko aurrerapena gertatu da. Aurreko urtean % 50,2 u/u arteko igoera gertatu zen Nafarroan, Espainian behatutakoaren bikoitza ia. Aurtengo beherakada nekazaritzara eta abeltzaintzara zuzendutako eraikinetarako bisatuen ererikoaren ondorio da, eta iazko gorakada eragin zuten erabilerekin ere lotuta dago: bulegoetarako eta, turismora eta aisialdira zuzendutako eraikinak. Dena den, 2018an bisatutako 81 mila metro koadroak krisialdiaren hasieran, 2008an, bisatutakoaren laurdena baino gutxiago dira.

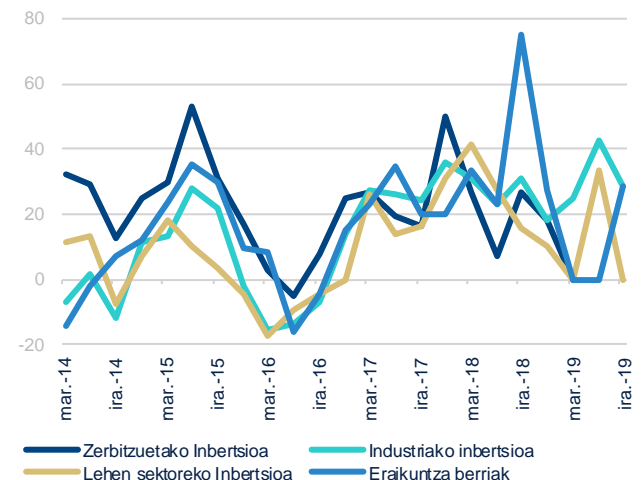
Ikuspegi kualitatiboago batetik, 3H19ko Jarduera Ekonomikoari buruzko BBVA Inkestak Nafarroan emandako emaitzek erakusten dituzten inbertsio-espektatibak duela urtebetekoak baino baxuagoak dira, industriaren kasuan izan ezik, kasu horretan emaitzak oso parekoak baitira. Hala, bada, muturreko erantzunen saldo garbia negatiboa da zerbitzuen sektorean, 12 hiruhilekotan positiboa izan ondoren; industriako saldo garbiak ere 12 hiruhileko bete ditu positiboan. Eraikuntza berriak baino ez du hobera egin hiruhileko arteko terminoetan⁹. Bat dator hori Nafarroako ekonomiak aurtun 2018an baino hazkunde txikiagoa izatearekin, ziurgabetasun handiko testuinguruan (ikusi 2.11 grafikoa eta 1. errekoadroa).

2.10 grafikoa. **BIZITEGIZ BESTERAK ERAIKUNTZA BISATUEN HAZKUNDEA (M²) ETA EKIPO-ONDASUNEN INPORTAZIOAK (% , U/U)**

* Bisatuetan uztaile arteko informazioarekin eta inportazioetan irailera artekoarekin.
Iturria: BBVA Research Sustapen Ministerioan eta Datacomexen oinarrituta

2.11 grafikoa. **NAFARROA: INBERTSIOEN BILAKAERASEKTOREZSEKTORE JARDUERA EKONOMIKOARI BURUZKO BBVA INKESTAN (ERANTZUNEN SALDOAK, %)**

Iturria: BBVA

Salmentak uzurtu egin dira 2019ko lehen sei hilekoan, bost urteko hazkundearen ondoren

Bosgarren urtez jarraian, hazi egin zen etxebizitzaren salmenta Nafarroan 2018an. Sustapen Ministerioak emandako datuen arabera, joan den ekitaldian 7.156 etxebizitza saldu ziren, 2017an baino % 18,5 gehiago. Igoera hori Espainiako batez bestekoa baino handiagoa da (+% 9,5), bai eta aurreko lau urteetako batez bestekoa baino handiagoa ere (+% 16,1). Hala, salmenten hazkunde handiena izan dutenen artean, zortzigarren postua bete zuen

9: Datuak ez daude urtarokotasun-eraginetatik zuzenduta, lagina mugatua denez.

Nafarroak 2014tik 2018ra bitartean; Balearren, Kantabriaren, Asturiasen, Madrilen, Euskadiren, Kataluniaren eta Aragoiren kasuetan ere gauza bera gertatu zen, eta guztiek gaintu zuten batezbesteko nazionala aldi horretan (+% 15,4). Edozein modutan, lehenengo sei hilekoan gertatu ziren hazkunde garrantzitsuenak (ikusi 2.12 grafikoa).

2018an, Nafarroatik kanpoko egoiliarrek egindako bigarren etxebizitzaren transakzioa izan zen eskualdeko etxebizitzaren merkatuaren eskariaren adierazle dinamikoena. Beste autonomia-erkidego batzuetan bizi direnek egindako eragiketak % 39,8 handitu ziren, eta kopuru osoaren % 9,2ko pisua izan zuten, Espainian lortutako pisuaren azpitik (% 13,7). Gainera, atzeritarrenak % 25,1 handitu ziren, Espainian batez beste egindako aurrerapenaren oso gainetik, apalagoa izan baitzen, % 4,6 u/u-koa. Hortaz, atzeritarren erosketak erosteta guztien % 7,7 izan ziren (aurreko urtearen ildo beretik, eta estatuko batezbestekoa baino 8,4 p.p. beherago). Egoiliarrek beren eskualdean egindako erosketak ere handitu ziren, kasu honetan % 16,0, herrialde osoan atal honek batez beste izandako aurrerapenaren gainetik (+% 10,4). Nafarroan 25.000 biztanle baino gehiago dituzten bi udalerrietan, Iruñean eta Tuteran hain zuzen ere, salmentek gora egin zuten 2018an, 2017koekin alderatuta (+% 20,4 eta +% 19,3, hurrenez hurren).

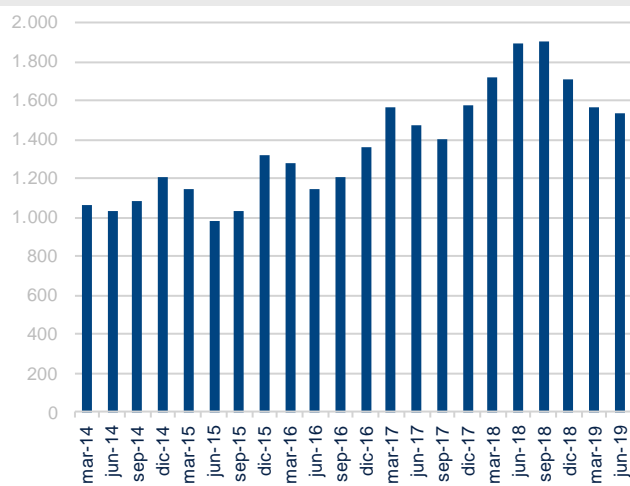
Aitzitik, ezagutzen ditugun datuen arabera, salmentak uzurtu egin ziren 2019ko lehenengo sei hilabeteetan. Urtarriletik ekainera bitartean, 3.070 etxebizitza inguru saldu ziren Nafarroan, 2018ko aldi berean baino % 14,4 gutxiago (-% 2,8 Espainian). Hiruhilekoko datuek erakusten dute salmentek behera egin dutela urtearen lehen erdian, eta nabarmenagoa izan dela beherakada lehen hiruhilekoan bigarrenean baino (ikusi 2.12 grafikoa). Eskariaren barneko segmentuei dagokienez, atzeritarren salmentak soilik igo dira (+% 11,5, 1S18rekiko, Espainiako batez bestekoa baino 10,4 p.p. gehiago). Hortaz, eskari-talde honen pisua % 9,5era iritsi da. Nafarroako biztanleek erositako etxebizitzaren kopurua % 15,6 jaitsi zen eskualdean (estatuko batezbestekoa baino 12,4 p.p. gehiago). Bestalde, beste autonomia-erkidego batzuetako egoiliarren erosketek jasan dute beherakada nabarmenena (-% 24,6 u/u), eta Nafarroako merkaturan duen garrantzia 2,3 p.p jaitsi da, eragiketa guztien % 6,9ra iritsi arte. Beraz, atzeritarren salmenten suspertzea, Nafarroako higiezinaren merkaturan pisu txikia zuenez, ez zen nahikoa izan Nafarroan bizi direnen operazioen beherakada arintzeko; izan ere, erkidegoko salerosketa-eragiketen % 83 baino zertxobait gehiago dira. Eragiketen uzurtze hori Nafarroako bi udalerritan handienetan ere hauteman da urteko lehenengo erdian: Iruñean, % 25,6 jaitsi zen, eta Tuteran, berriz, % 6,5.

Etxebizitzaren prezioak gora egin zuen berriro 2018an, eta azkartu egin da 2019an. Sustapen Ministerioak bildutako tasazio-balioen arabera, etxebizitzaren prezioa segidako bigarren urtez handitu zen: +1,8 handitu zen 2017koarekiko, aurreko urteko +1,6ko hazkundearen ondoren. Hala, ekitaldiaren itxieran, eskualdeko batezbestekora iritsi zen ia (1.385 €/m²). Udalerritan, prezioak gehiago igo ziren: % 5,0 Iruñean, eta % 4,5 Tuteran. 2019an, urtearen lehenengo erdian salmentak uzurtu arren, etxebizitzaren prezioak igoera azkartu zuen. Hala, bada, urtarriletik irailera arteko hilabeteetan, % 4,9 handitu zen etxebizitzaren balioa Nafarroan, 2019ko hirugarren hiruhilekoan 1.440 €/m²-ra iritsi arte. Urteko lehenengo bederatzi hilabeteetan, prezioak % 8,6 u/u egin zuen gora Iruñean, eta % 4,4 Tuteran.

Nafarroan etxebizitza berrietarako sinatutako obra-bisatuek gora egin zuten nabarmen 2018an. Hala, joan den ekitaldian 2.509 baimen sinatu ziren etxebizitza berriak egiten hasteko, 2017an baino % 88,8 gehiago. Gorakada handia izan zen hori aurreko urteko beherakadaren ondoren (-% 5,0), baina joera argirik gabe hiruhileko ezberdinetan.

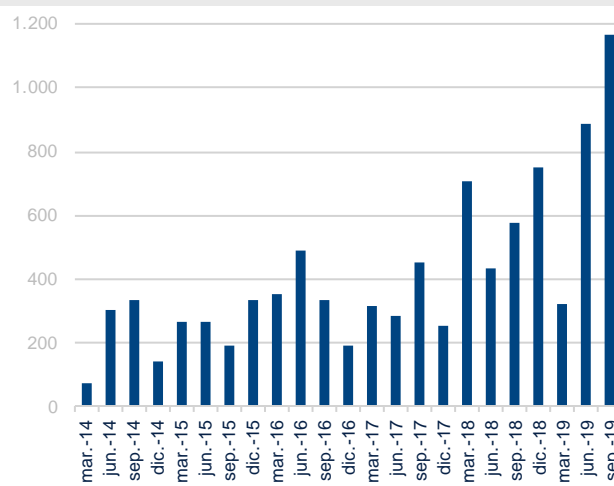
Bestalde, 2019ko lehenengo bederatzi hilabeteetan, % 42,0 handitu ziren bisatuak Nafarroan aurreko urteko aldi berarekiko, aldi berari dagokion batezbesteko nazionalaren oso gainetik (+% 8,8). 2.13 grafikoa ikus daitekeenez, aurrerapen hori urteko erdiko hiruhilekoetan gertatu zen, eta erruz berreskuratu da 2019ko lehen hiruhilekoko maila, bisatuen sinadurak beherakada nabarmena izan baitzuen orduan.

2.12 grafikoa. **NAFARROA: ETXEBIZITZEN SALMENTA (UEEZ)**

Iturria: BBVA Research Sustapen Mnisterioan oinarrituta

2.13 grafikoa. **NAFARROA: ETXEBIZITZA BERRIEN ERAIKUNTZARAKO BISATUAK (UEEZ)**

Iturria: BBVA Research Sustapen Mnisterioan oinarrituta

2.1 koadroa. **NAFARROA: HIGIEZINEN MERKATUKO ALDAGAIAK (% , U/U)**

	Etxebizitza salmentak				Etxebizitzen salmenta		Etxebizitza berrien bisatuak			
	2018		1S19		2018	Urt - Ira 19	2018		Urt - Ira 2019	
	Etxebizitzak	% u/u	Etxebizitzak	% u/u	% a/a	% a/a	Etxebizitzak	% a/a	Etxebizitzak	% a/a
Nafarroa	7.156	18,5	3.073	-14,4	1,8	4,9	2.509	88,8	2.333	42,0
Espainia	582.888	9,5	288.526	-2,8	3,4	3,5	100.733	24,7	81.957	8,8

Iturria: BBVA Research Sustapen Mnisterioan oinarrituta

Esportazio errealeen hazkundera bizkortu egin da, eurogunera, Erresuma Batua eta Afrikara zuzendutako automobilgintzako salmentei esker

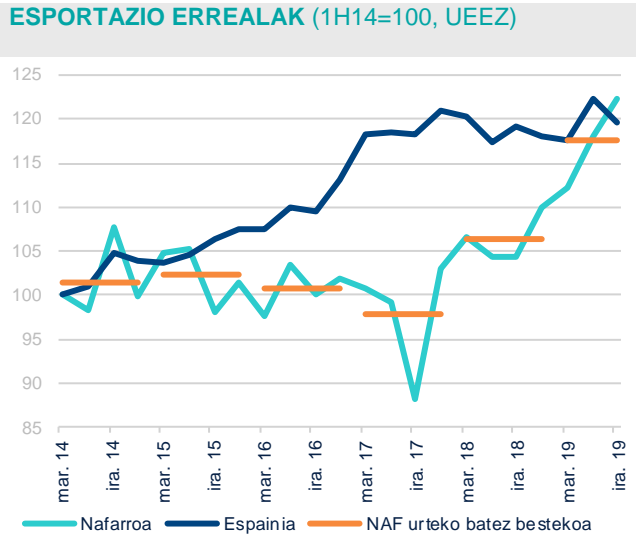
Ondasun errealeen esportazioak % 11,8 u/u azkartu dira Nafarroan 2019ko lehenengo hiru hiruhilekoetan, iaz behatutako hazkundera baino 3,1 p.p. gehiago. Nafarroak kanpora zuzendutako salmenten emaitza onena da hori 2010. urtetik (% 35,6 u/u handitu ziren), eta ondoz ondoko lau hiruhilekotan batez beste % 4,1 a/a (UEEZ) handitu ondoren dator. Espainiakoa baino positiboagoa da datu hori, batezbestekoak iagoera arina izan baitzuen (+% 0,8), eta gora egin du bigarren urtez segidan Nafarroan, aurreko lau urteetako atoniaren ondoren (ikusi 2.14 grafikoa).

Automobilgintzaren sektoreak azaltzen du bilakaera positibo hori, bai joan den urtekoa eta bai aurtengoa.

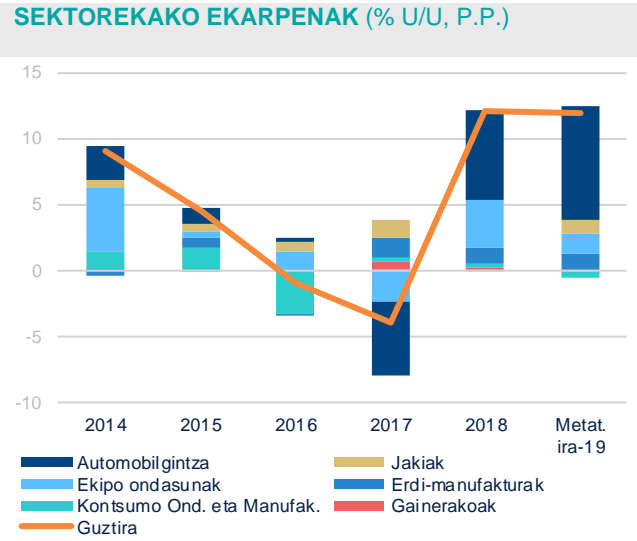
Aurtengoa izango da Landabengo lantegian aldi berean bi modelo ekoitzi diren lehenengo ekitaldi osoa, eta inoizko ekitaldi onena izango da. Sektoreak eskualdeko kanpo-salmenten igoerari egindako ekarpena, 7 eta 8 p.p. artekoa iaz eta aurtengoa % 12 inguruko igoera nominalekin, ekipamendu-ondasunen, elikagaien eta erdi-manufakturen ekarpenekin (1 p.p.-tik gorakoak) osatzen da. Azken bi atal horiek izandako hazkundera % 9 u/u ingurukoak dira, frutei eta barazkiei esker eta, neurri txikiagoan, baita janari-prestakinei esker kasu batean; bestean, berriz, produktu kimikoek eta beste erdi-manufaktura batzuek burdinetan, altzairuetan eta metal ez-ferrosoetan gertatutako erorikoa konpentsatzen dute. Horren guztiaren ondorioz, ondoz ondoko bigarren urtez handitu da automobilgintzaren sektoreko esportazioen ehunekoa erkidego honetako guztizkoarekiko, eta % 45 inguruan kokatu da; bien bitartean, ekipo-ondasunek guztizkoaren laurdena gairatu dute.

2.14 grafikoa. **NAFARROA ETA ESPAINIA:**

2.15 grafikoa. **NAFARROA: ONDASUN ESPORTAZIOAK,**

2019ko batez bestekoa lehen hiru hiruhilekkoa da.
Iturria: BBVA Research Datacomexen oinarrituta

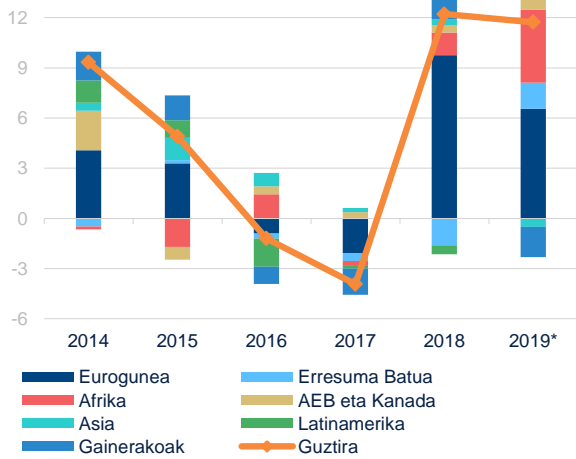

Iturria: BBVA Research Datacomexen oinarrituta

Helmugei dagokionez, salmenten azkartzea euroguneari, Afrikari eta, neurri txikiagoan, Erresuma Batuari dagokiela ikusi da (ikusi 2.16 grafikoa). Edozein modutan ere, salmenten hazkunde esanguratsuenak automobilgintzaren sektorearekin lotuta daude: Europako kasuan ibilgailuak nagusitzen dira, eta, Afrikako kasuan, berriz, osagaiak. Hala, bada, Alemaniak, Frantziak, Herbehereek eta, neurri txikiagoan, Italiak azaldu dute igoera EDBren kasuan, eta erorikoren bat konpentsatu da, Belgikaren kasuan, adibidez. Bestalde, Erresuma Batura irailera arte zuzendutako salmentak 2018an izandakoen bikoitza baino gehiago dira autogintzan eta % 30,3 handiagoak orotara (iaz 2017koekiko % 22,3 txikiagoak izan ostean). Hortaz, Erresuma Batuak 2018an egindako ekarpen negatiboa alderantzikatu egin da aurten. Afrikari dagokionez, Hego Afrika eta Mauritania nabarmendu dira, Nafarroari erositako osagaietan hazkunde handia izan baitute, eta Magrebera eta Egiptora zuzendutako salmenten erorikoak konpentsatu dituzte.

Esportazioen kasuan bezala, ondasun errealen inportazioek gora egin dute Nafarroan 2019ko hilabete hauetan (% 7,9 u/u), iaz izandako igoera baino 2,3 p.p gorago kokatuz. Beraz, bi urtez jarraian gora egin dute eskualdean kanpo-erosketek, eta urteko hirugarren hiruhilekokoan (+% 11,1 a/a UEEZ) gertatu da hiruhilekokoan arteko hazkunderik handiena. Datua Espainian baino positiboagoa izan da, aurten % 1,9 inguru igo baita (ikusi 2.17 grafikoa). Automobilgintzaren sektoreak eta, batez ere, ekipamendu-ondasunek izan dituzten inportazio handiagoek azaltzen dute ia guztiz igoera hori (5,1 eta 2,7 p.p., hurrenez hurren). Hala, segidako bigarren urtez, Nafarroako superabit komertziala 4.000 milioi euroren gainetik koka daiteke, foru erkidegoko BPGren bosten bat bestekoa.

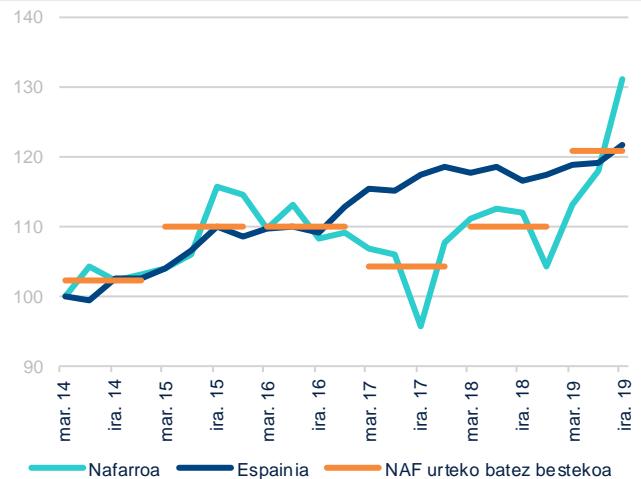
2.16 grafikoa. **NAFARROA: ESPORTAZIOAK, HELMUGA HERRIALDEKA (HAZKUNDEARI EKARPENAK, P.P.)**

* 2019ko datuak 3Hra arte.

Iturria: BBVA Research Datacomexen oinarrituta

2.17 grafikoa. **NAFARROA ETA ESPAINIA: INPORTAZIO ERREALAK (1H14=100, UEEZ)**

Iturria: BBVA Research Datacomexen oinarrituta

Bidaiarien eta ostatu-gauen hazkundeak gora egin du 2019an, atzerritarrek gutxitu diren arren

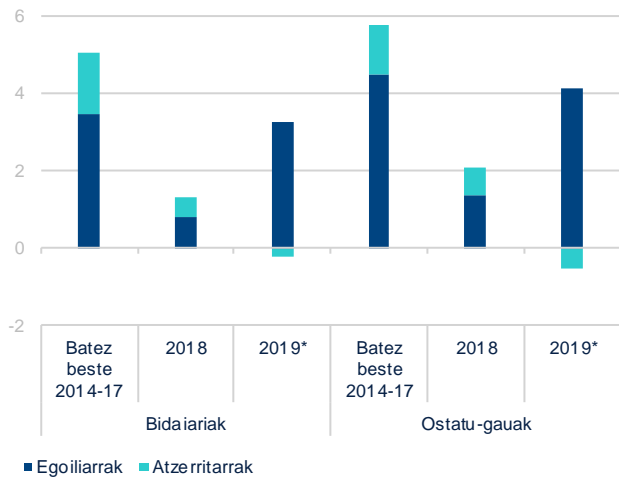
2018an aurreko urteetan baino hazkunde txikiagoa izan arren, bidaiarien eta ostatu-gauen kopurua handitu egin da aurten Nafarroan. Bidaiarien kopurua milioitik gorakoa izango da segidako hirugarren urtez, eta azken 12 hilabeteotako ostatu-gauak 2 milioitik gorakoak izan dira lehenengo aldiz. **Aurtengo urrira arteko datuen arabera, bidaiarien nahiz ostatu-gauen hazkunde-erritmoa % 3tik gorakoa izan da;** Espainiako egoiliarren turismoak gora egin duelako gertatu da hori, atzerritarren kasuan beherakada txikiak gertatu badira ere (ikusi 2.18 grafikoa).

Bilakaera hori Espainian kontsumoaren gastuaren igoera apaldu den testuinguru batean gertatu da.

Egoiliarren ostatu-gauak, eskualdeko turismoaren hiru laurden direnek, gora egin dezakete aurten, % 4,4 u/u-ko erritmoan. Atzerritarren turismoak, bestalde, behera egingo luke, bost urtez segidan gora egin ondoren.

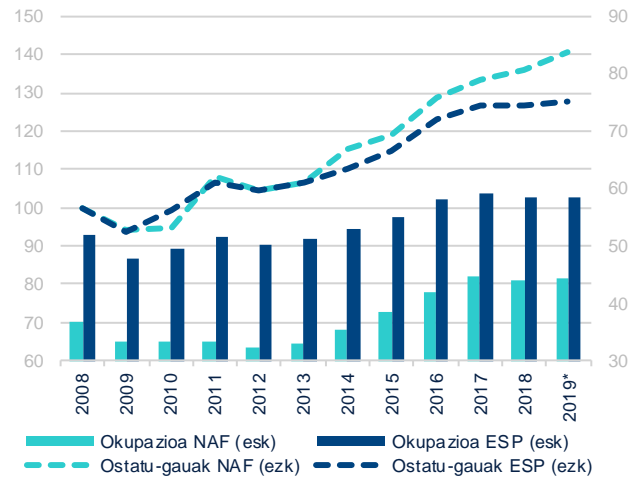
Azken hamarkadan, turismoaren garapena indartsua izan da eskualdean. Krisiaren hasierarekin alderatuta, Nafarroako ostatu-gauen kopuruak 2008ko maila gainditzen du, 40,5 p.p.-tan; hau da, Espainian behatutako igoera baino 12,6 p.p. gorago kokatzen da. 2013tik, prezio errealean (oraindik ere 2008ko maila erreala baino 12,9 p.p. beherago) eta eskaintako plazen kopuruaren (2012ko gehieneko maila baino 4,6 p.p. beherago) susperraldi partzial eta neurritsuak aukera eman du batez besteko okupazioa hobetzeko, eta, horrekin batera, sektorearen errentagarritasuna hobetzeko. Espainiako batezbestekoa baino 14,1 p.p. beherago kokatu arren, Nafarroako hotelen okupazioa gehieneko historikotik gertu dago une honetan, segidako hirugarren urtez % 44ko batezbestekoa gaindituz (ikusi 2.19 grafikoa): hau da, krisi aurreko maila eta 2012an behatutako minimoa baino 7,9 eta 12,3 p.p. gorago, hurrenez hurren. Hala ere, atzerritarren turismoak duen pisu ttipiagoak sektoreak hazteko duen ahalmena baldintzatzen du.

2.18 grafikoa. **NAFARROA: BIDAIRIAK ETA OSTATU-GAUAK, EKARPENAK JATORRIAREN ARABERA (P.P.)**

* Urrira arteko datuak, aurreikuspenekin osatuta
Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

2.19 grafikoa. **HOTELETAKO OSTATU-GAUAK ETA ESKAINITAKO LOGELEN BATEZ BESTEKO OKUPAZIOA* (OSTATU GAUAK, 2008=100 ETA OKUPAZIOA, %)**

* 2019an, urrira arteko datua, 12 hilabeteetan metatua
Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

Nafarroako lan-merkatuaren dinamismoa apalduz da joan den urtearekiko

Nafarroan, Gizarte Segurantzako afiliazioa % 3,3 hazi zen 2018an, Espainian baino hiru hamarren gehiago eta 2017an baino lau hamarren gehiago. Igoera hori urtean batez beste 9.000 afiliatu gehiago izan zirelako gertatu zen, urteko bigarren zatian erritmoa apur bat txikiagoa izan bazen ere. Bultzada nahiko orokorra izan zen sektore guztietan, baina handiagoa izan zen enplegugabetasunaren eta zerbitzu publikoetan, 1,0 eta 0,9 p.p.-ko ekarpena egin baitzioten hazkundeari, hurrenez hurren, bai eta, neurri txikiagoan izan bazen ere, jarduera profesionalean ere (0,4 p.p.-ko ekarpena egin zuten, ikusi 2.2 taula).

2019ko datuen arabera, lan-merkatuaren dinamismoa motelagoa da aurten ere. Lehen seihilekoan, batez beste, % 0,7 a/a-ko (UEEZ) erritmoan handitu ondoren (Espainiako batezbestekoaren gainetik apur bat eta 2018koaren batezbestekoaren antzeko erritmoan), urrira arte eskuragarri dauden datuen arabera, 2019ko bigarren seihilekoan, batez beste, % 0,6 a/a (UEEZ) handitu da. Hala, baliteke aurten iaz baino 7.500 afiliatu gehiagorekin ixtea ekitaldia, zerbitzu publikoetan ikusitako ekarpen positiboari esker, bai eta enplegugabetasunaren (batez ere urteko lehen erdian) eta zenbait zerbitzu pribatutan ikusitakoari esker ere.

Biztanleria Aktiboaren Inkestak (BAI) jasotakoaren arabera, 2018an moteldu egin zen Nafarroako lan-merkatuaren susperraldia baina, aldiz, bizkortu egin zen 2019ko lehen erdian. Aurtengo lehen hiru hiruhilekoetako datuek adierazten dute ia 8 mila enplegutuan hobetu dela egoera aurreko urtearekin alderatuta, Biztanleria Aktiboaren Inkestaren arabera (+% 2,8 u/u), afiliazioak adierazten duenaren ildo beretik. Sektoreei dagokienez ere adostasuna ageri da, BAI inkestak industriari eta zerbitzuei (batez ere publikoei) esleitzen baitie aurtengo aurrerapenaren zatirik handiena. Iaz geldialdia gertatu zen zerbitzuetan, eta nekazaritzan eta eraikuntzan soilik gertatu ziren enplegu-igoerak; hori eraikuntzako afiliazioan behatutako joerarekin bat dator.

2.2 koadroa. **GIZARTE SEGURANTZAKO AFILIAZIO HAZKUNDEARI EGIN EKARPENAK SEKTOREKA (H/H, %, UEEZ)***

	Nafarroa					Espainia				
	1S18	2S18	2018	1S19	2S19*	1S18	2S18	2018	1S19	2S19*
Nekazaritza	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Erauzketa Ind. eta energia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Manufakturak	0,3	0,1	1,0	0,2	0,1	0,1	0,0	0,3	0,0	0,0
Eraikuntza	0,1	0,1	0,3	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0
Merk. Garraioa eta konponk.	0,1	0,1	0,3	0,1	0,0	0,1	0,1	0,6	0,1	0,1
Ostalaritza	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,5	0,1	0,1
Komuni.Finantza eta higiez.	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0
Jarduera Profesionalak	0,1	0,0	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6	0,1	0,1
Zerbitzu Publikoak	0,2	0,1	0,9	0,2	0,4	0,1	0,2	0,5	0,2	0,2
Gizarte Zerb. eta Arte jardue.	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
Gainerakoak (etxeak barne)	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Guztira	0,8	0,6	3,3	0,7	0,6	0,7	0,7	3,0	0,6	0,5

* 2019ko bigarren sei hilekoa azarora arteko informazioarekin kalkulatu. Sei hileko datuak, hiruhilekoen atezbesteko hazkundeak dira, eta 2018koak urte osokoak.

Iturria: BBVA Research Gizarte Segurantzaren oinarrituta.

Azkeneko 12 hilabeteetan, enpleguaren hobekuntzak erritmo heterogeneoa izan du eskualdeko bailaretan.

Batez besteko afiliazioa % 2,7tik gora irits daiteke urtearen amaieran, baina Sakanak, Iruñeak, Erriberak eta Erribera Garaiak eta Pirinioaurreak maila hori gaitutuko dute. Gainerako lurraldean, Nafarroako Erdialdeak, Izarbeibar inguruak eta Zangozak soilik gaitutuko lukete % 1,0en muga; bestalde, Estellerriak eta Bidasoak % 0,3 u/u besterik ez dute handituko afiliazioa (ikusi 2.21 grafikoa).

Nafarroako afiliazioaren azterketak krisiaren gutxienekotik, 2013aren erdialdetik, berretsi egin ditu

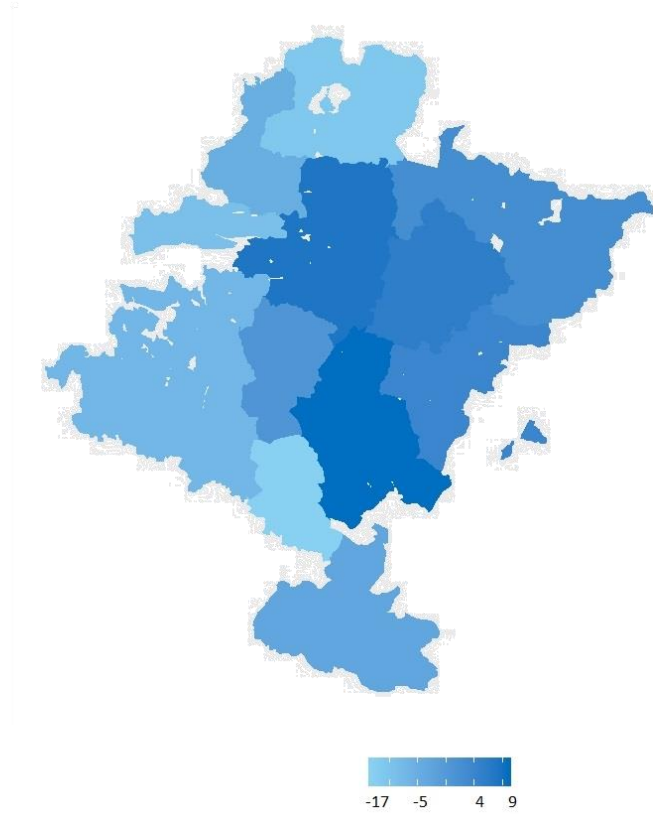
hedapen-aldian eskualdeen artean gertatutako aldeak, eta Iruñea, Erribera eta Erribera Garaia suspertu egin dira, Erdialdearekin batera, azken aldian dinamismo txikiagoa agertu duen arren. Dena den, Iruñeko arroko eta Erdialdeko¹⁰ udalerriek soilik, Pirinioaurrearekin batera, gaitutuko dute urte honen amaieran 1H08ko afiliazioaren maila. Aitzitik, Sakanak eta Erriberak 1,5 mila inguru afiliatu beharko lituzkete bakoitzak helburu hori lortzeko. Izan ere, Bidasoak, Sakanak eta Pirinioaurreko agregatua krisi aurreko afiliazioarekiko 11 p.p.-era dago. Horrek argi erakusten du enplegua Iruñea inguruan eta erdialdeko eskualdeetan bildu dela (ikusi 2.20 grafikoa).

Hiruhilekoei begira, langabeziak 2019ko hirugarren hiruhilekoan gora egin duen arren (+0,6 p.p.), 2,0 p.p.

jaitsi da Nafarroan urteko lehen hiru hiruhilekoetan, eta urteko batez bestekoa % 8,0koa da; hau da, Espainiako batez bestekoaz 6,2 p.p. azpitik kokatzen da. Horrek esan nahi du 4 mila langabetu inguru gutxiago daudela, azken urtean eskualdeko biztanleria aktiboak gora egin duen testuinguruan; hala ere, estatuan behatutakoaren azpitik (+% 0,5 u/u, eta Espainian % 0,9). Gaur egun, biztanleria aktiboaren maila 2013koaren antzekoa da, baina 2008koa baino % 0,7 txikiagoa, oraindik ere.

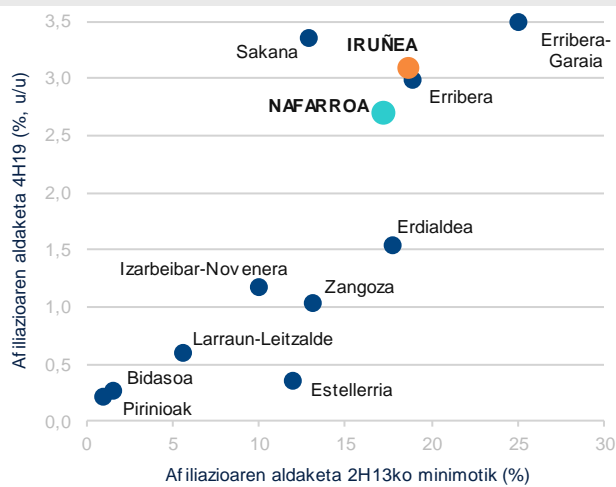
10: 19 udalerrik osatzen dute Erdialdea, eta Tafalla eta Erriberri nabarmentzen dira.

2.20 grafikoa. **NAFARROA: GIZARTE SEGURANTZAKO AFILIAZIOA BAILARAZ-BAILARA (EGUNGO AFILIAZIOA 1H08-KOAREKIKO, P.P.-TAN)**

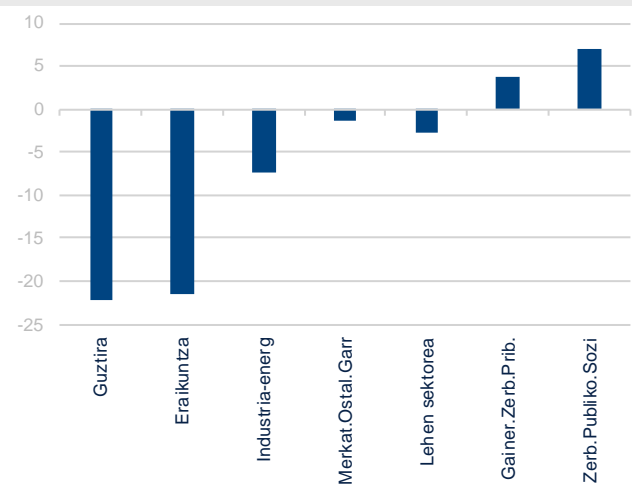
Iturria: BBVA Research Gizarte Segurantzaren eta Nafarroako Estadistika Institutuan oinarrituta

2.21 grafikoa. **AFILIAZIOA BAILARAKA (%)**

Iturria: BBVA Research Gizarte Segurantzaren eta Nafarroako Estadistika Institutuan oinarrituta

2.22 grafikoa. **NAFARROA: ENPLEGU ALDAKETA SEKTOREKA 2007 ETA 2017 ARTEAN (MILAKOTAN)**

Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta (CRE)

Krisia hasi zenetik hamarkada bat igaro denean eta hainbat urteko susperraldiaren ondoren, enpleguak ez ditu oraindik aurreko hedapen-fasean lortutako mailak berreskuratu. Nafarroak, Espainiak bezalaxe, enplegu-galera handia jasan zuen eraikuntzaren sektorean 2007tik 2017ra bitartean, eta hamar enplegutik ia sei desagertu ziren sektorean. Lehen sektorean, portaera erlatiboa okerragoa izan zen Nafarroan: erkidegoko enpleguaren bosten bat ia (% 18,5) galdu zen hamarkada horretan, Espainian batez beste galdutakoaren gainetik (9,6 p.p.). Hala ere, industria eta energiaren sektoreaek erraz konpentsatu zuten hori: Espainian, 2007ko sektoreko enpleguaren bosten bat galdu bazen, foru-erkidegoan enpleguen hamarren bat baino gutxiago galdu zen. Merkataritzako, ostalaritza eta garraioetako agregatuak ere jokaera hobea izan zuen Nafarroan, enplegua % 1,7 soilik murriztu baitzuen (% 3,0 Espainian).

Bestalde, zerbitzu publikoek eta sozialek enplegu garbia sortu zuten aldi horretan (+% 11,6); eta gainerako zerbitzu pribatuetan ere gauza bera gertatu zen (+% 3,8), jarduera profesionalen eta artistikoen igoerari esker, nagusiki (+% 10,0). Horixe erakusten du 2.22 grafikoa, Espainiako Eskualde Kontabilitateari dagozkion datuekin: eskualdeko enpleguaren murrizketa garbia 22 mila enplegu ingurukoa izan zen, enplegu osoaren % 6,7 (Espainian baino 1,4 p.p. gutxiago¹¹); gutxi asko, hori bat dator eraikuntzaren sektoreko galera garbiekin.

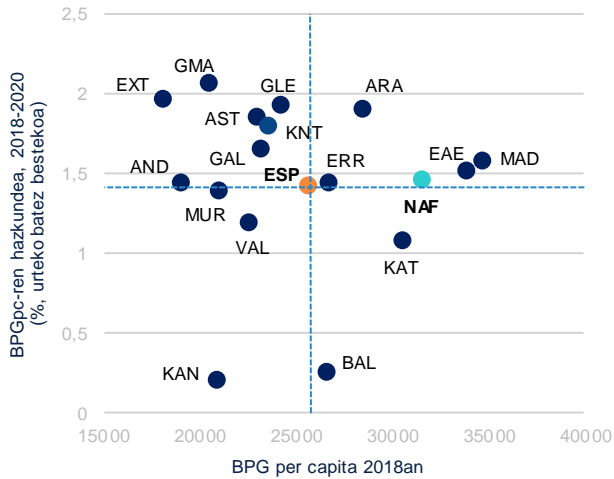
Beraz, alde handia dago enpleguak Nafarroan izan duen bilakaeraren eta Espainiako gainerako lurraldeetan izan duenaren artean: antzeko galera gertatu da eraikuntzaren sektorean, baina txikiagoa industria-sektorean; bi sektore horiek dira krisiaren eragina gehien jasan dutenak, baina industria-sektorea garrantzi handiagokoa da eskualdeko enpleguan. Zerbitzuetan ere jokaera positiboa erakutsi du Nafarroak, merkataritzako, ostalaritzako eta garraioetako agregatuan nahiz zerbitzu publikoetan, eta krisi aurreko enplegu-maila berreskuratu du ia.

Nafarroako BPGren hazkundera % 2,0koa izan daiteke 2019an, eta % 1,8koa 2020an, eta biztanleko errentarena Espainiakoaren antzekoa

Aurreikuspenen arabera, Nafarroako ekonomia % 2,0 haziko da 2019an, eta % 1,8, berriz, 2020an. Horri esker, 2019-2020 biurtekoan 11 mila enplegu sortu ahal izango lirarteke, eta langabezia-tasa 2,5 p.p. murriztuko litzateke, 2020an, batez beste, % 7,6ra iritsiz. Aurreikuspenok betez gero, Nafarroan biztanleko BPGren urteko batez besteko aurrerapena, termino errealetan, Espainiako batez bestekoarekin bat etorriko litzateke biurtekoan (urteko +% 1,4tik hurbil, ikusi 2.23 grafikoa). Bi geografietan hazkunde ekonomiko zein demografiko antzekoa izan delako gertatu da hori. Bilakaera horren ondorioz, datorren urtean erkidegoan langabezia-tasa 2008ko batez besteko maila baino 0,8.p.p. gorago soilik kokatuko litzateke (ikusi 2.33 grafikoa, atal honen amaieran).

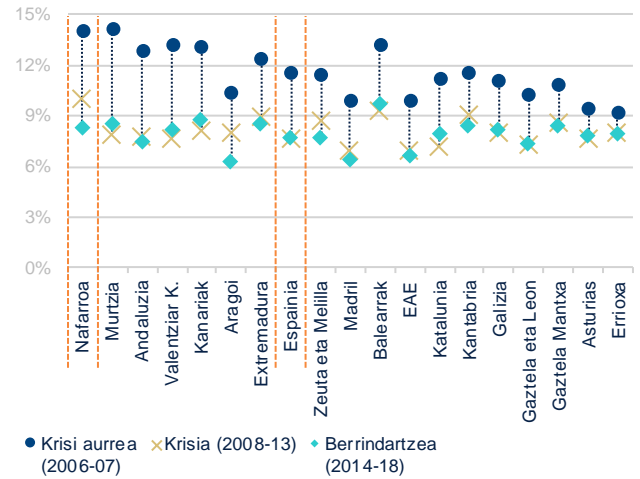
11: Konparatu ahal izateko, Espainiaren kasuan ere Espainiako Eskualde Kontabilitateko (CRE) datuak hartu dira, Urteko Kontabilitate Nazionalekoak hartu ordez.

2.23 grafikoa. **BPG PER CAPITA 2018AN ETA AURREIKUSPEN-ZERUMUGAN BILAKAERA (2020RA ARTE) (€ ETA % U/U BATEZ BESTEKOA)**

Iturria: BBVA Research

2.24 grafikoa. **AUTO BAT EROSTEN DUTEN ETXEEN PORTZENTAIA (EPEALDI BAKOITZEKO BATEZ BESTEKOA)**

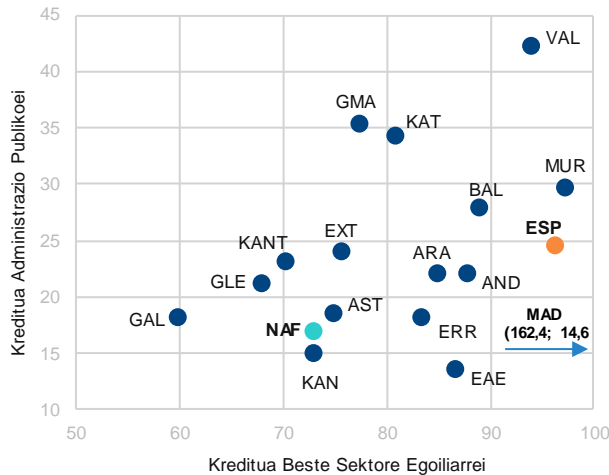
Iturria: BBVA Research

2019ko amaieran eta 2020an, pilotutako eskaria agortzen ari dela aintzat hartuta eta hedapen-politiken ondorioak direla-eta, espero da etxeko eskariaren osagai gehienek hazkundera moteltzea, azken biurtekoan hautemandako hedapen-erritmoarekin alderatuta. Lehenik, kontsumo pribatuaren hazkundera indarra galduko du, aurreko urteetako euskarri-elementu iragankorren agortze mailakatuagatik (eskari pilotua, petrolioaren prezioak, interes-tasa baxuak) eta zenbait determinatzaile nagusiren bultzada txikiagoagatik, hala nola errentarena, lan-merkatuaren moteltzeak baldintzatuta. Gainera, etxeko perspektibei eragiten dien ziurgabetasunak gastua moteldu du (ondasun iraunkorrei dagokiena nagusiki), eta aurrezpen-tasaren gorakada bultzatu du estatuan. Alde horretatik, etxeko portaera-arauak ere aldatu egin dira azken urteetan. Adibidez, auto bat erosi zuten etxeen ehunekoa murriztu egin zen krisian, baina hedapen-aldian gertatutako aldaketek ez dute egoera krisi aurreko mailara eraman berriro. Nafarroaren kasuan, tasa 6 p.p. murriztu zen ia, 2006-2007 biurteko % 14,0tik (batezbesteko nazionala baino 3 p.p. gehiago ia) susperraldiko % 8,3ra igaroz (Espainiako batezbestekoa baino goraxeago). Hortaz, probabilitate horri dagokionez, eroriko handiagoa gertatu da foru-erkidegoan.

Modu berean, makineria eta ekipoen arloko inbertsioaren aurrerapena apaldu egin daiteke, honako arrazoi hauen ondorioz: Europako ekonomia izan duen moteltze handiagoa, merkataritzako tentsioek maila globalean izandako gorakada, automobilgintzaren sektoreko araudien ziurgabetasuna, Landabengo lantegia bigarren eredu bat ekoizteko egokitzeko-fasea amaitzea edo bultzada erreformatzailearen ahitzea. Dena den, 2021eko erdialditik aurrera hirugarren eredu baten ekoizpena esleitu zaio auto-lantegiari, eta, esleipena gauzatzen bada, inbertsio handiak egin beharko lirateke.

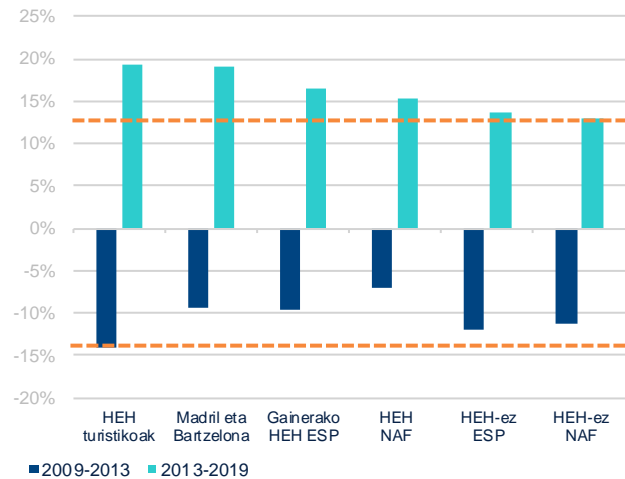
Etebizitzaren arloko inbertsioaren aurrerapena ere apaldu egingo da, baina jardueraren euskarri izaten jarraituko du, sektoreari eragiten dioten lege-aldaketek sortzen duten ziurgabetasuna gaintu ondoren eta interes-tasen maila baxuak mantentzen badira, hein batean, makineria eta ekipamendu arloko inbertsioa sustatuko baitu horrek. Alde horretatik, Europako Banku Zentralaren azkeneko neurri hedakorrek eta, oro har, tasa baxuen testuinguruak aurrerantzean ere finantza-karga oso txikia izatea ahalbidetuko dute, bai eta zorpetze-maila handiko inbertsioak ere (eraikuntzaren arlokoak, adibidez). Nafarroaren kasuan, epe laburrean etekin txikiagoa atera diezaioke horri, zorpetze publiko eta pribatu erlatiboa txikiagoa izaki (ikusi 2.25 grafikoa).

2.25 grafikoa. **KREDITUA ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN ETA BESTE SEKTORE EGOILIARREI 2018AN** (BPG-REN %)

Iturria: BBVA Research Espainiako Bankuan eta INEn oinarrituta

2.26 grafikoa. **SEGURITATE SOZIALEAN AFILIAZIOA** (ALDAKETA METATUA, %, 2009-2013 ETA 2013-2019)

Oharra: HEH turistikoen artean, hiriburuetako bi daude, Almeriakoa eta Malagakoa. Lerro larriak estatuko batez bestekoak dira.
Iturria: BBVA Research Gizarte Segurantzaren eta Sustapen Ministeritzan oinarrituta

Hala ere, higiezinaren merkatuaren dinamismoa heterogeneoa izango da estatuan. Hiri-eremuek, nagusiki Madril eta Bartzelonak, bilakaera hobea izaten jarraituko dute. Hiri horiek enplegua sortzeko ahalmen handia erakusten ari dira, azken hedapen-aldian inguru turistikoek erakutsitakoaren antzekoa; horren aurrean, beste hiri batzuek eta udalerririk ez-urbanok¹² enplegua sortzeko erritmo motelagoa erakutsi dute. Nafarroan, enplegua berreskuratzeko erritmoa Espainia osoan baino apalagoa izan da krisialditik, baina 2009-2013 aldian ez ziren hainbeste lanpostu suntsitu, bereziki, Iruñeko Hiri Eremu Handian (ikusi 2.26 grafikoa). Aurrerantzean, turismoaren desazelerazioak jarraitu ahala, beste sektore batzuk motore dituzten hiri-eremuek enplegua sortzen jarrai lezakete, batez bestekoa baino erritmo handiagoan. Jarduera hiri jendetsuenetan pilatzeak, gainera, hiri horietako higiezinaren merkaturak bultzatu beharko luke. Ziurgabetasuna handia da oraindik, hala ere eta arriskuek, beharrezko joera finkatzen dute aurrikuspenengan.

Kanpora begira, hazkunde globalaren bilakaerari buruzko zalantzak gero eta handiagoak dira. Txinako ekonomiaren egiturazko desazelerazioak eta, horrekin batera, AEBko eta EDBko ekonomia ziklikoak agerian utzi dute eremu ekonomiko handien pixkanakako agortzea eta atzeraldia gertatzeko probabilitate gero eta handiagoa. Halaber, **AEBren, Txinaren eta EDBren arteko merkataritza-tentsioen ondoriozko nahiz *brexitak* sortutako** ziurgabetasuna ez da txikitu, eta, epe laburrean, horien eragina mugatua eta behin-behinekoa iruditu arren, ezin ditugu agertoki okerragoak baztertu. Aurreko guztiak adierazten du datozen hilabeteetan kanpoko eskariaren susperraldia apala izan daitekeela, eta horrek Nafarroako ekoizpen-sistemaren zati garrantzitsu bat modu negatiboan baldintzatuko luke.

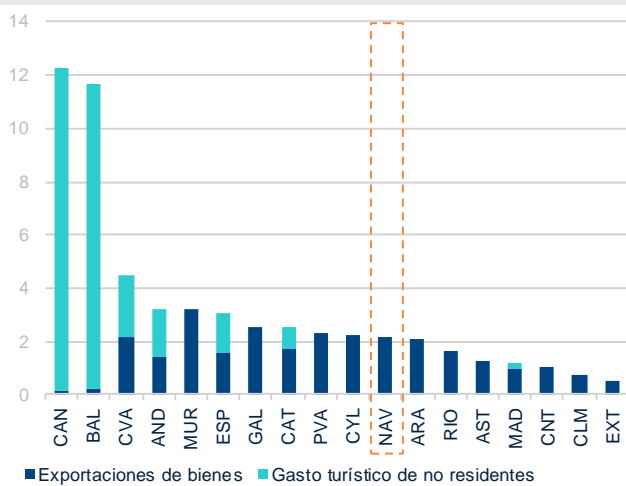
Brexitari dagokionez, Erresuma Batua Europar Batasunetik irteteak ekar dezakeenaren aurreko beldurrak areagotu egin dira azken hilabeteetan. Epe luzeko eragin ekonomikoaren negoziazioen nondik norakoaren arabera izango den arren, une honetan sortu duen ziurgabetasunak eragin negatiboa izan dezake jardueraren gain. Erresuma Batuarekin menpetasun handiena duten erkidegoak bereziki zaugarriak dira. Alde horretatik, Nafarroa ez litzateke egongo kalte gehien jasango luketen autonomia-erkidegoen artean; arriskua ondasunetan

12: Sustapen Ministeritzak definitutako Hiri Eremu Handi (HEH) batean ez dauden udalerririk.

legoke, baina gastu turistikoan ia eragin zuzenik izan gabe (ikusi 2.27 grafikoa): Erresuma Batua laugarren bazkide komertzial garrantzitsuen da (azken urteetan, esportazio guztien% 4,9ko kuota izan du), eta bertara zuzendutako salmentak eskualdeko BPGren % 2,0tik gorakoak dira.

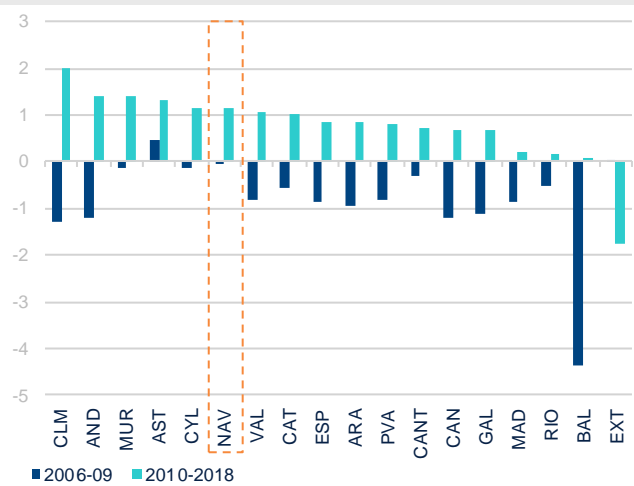
Bestalde, tentsio komertzialen areagotzeak presio gehigarria dakarkio esportazio sektoreari. AEBk azken aldiari ardoari, olioari eta beste produktu batzuei ezarritako muga-zergekin, Airbusi zuzendutako laguntzen inguruan MMAk emandako ebazpenaren ondorio direnak, arrisku gehigarria dakarte beste produktu batzuetarako 2018az geroztik (burdina eta altzairua, aluminioa eta autoak, oraingoz Europar aplikatu ez diren arren), eta azken produktu horiek garrantzitsuagoak dira Nafarroarentzat. Eskualdeak zuzeneko esposizio handia pairatuko luke neurri horiek automobilgintzaren sektorean aplikatuko balira, esportazioen pisua eskualdeko BPGren % 35era iritsiko bailitzateke. Dena den, zenbait erkidegok hobekuntza garrantzitsua lortu dute kostu lehiakortasunean azkeneko 8 urteetan, eta kanpo sektorearen aldakortasun handiagotik ondorioztatutako arriskuei aurre egiteko egoera hobean egongo liriteke. Alde horretatik, foru-erkidegoaren lehiakortasun hobekuntza estatuko batezbestekoaren gainetik kokatu da (ikusi 2.28 grafikoa).

2.27 grafikoa. **ERRESUMA BATURAKO ESPORTAZIOEN PISUA (2018, ESQUALDEKO BPG-REN P.P.)**

Iturria: BBVA Research Datacomex eta INEn oinarrituta

2.28 grafikoa. **ESPAINIA ETA AA.EE.: KOSTU LEHIAKORTASUNAREN EKARPENA, ESPORTAZIOEN ALDAKETARI (PP, URTEKO BATEZ BESTEKOA)**

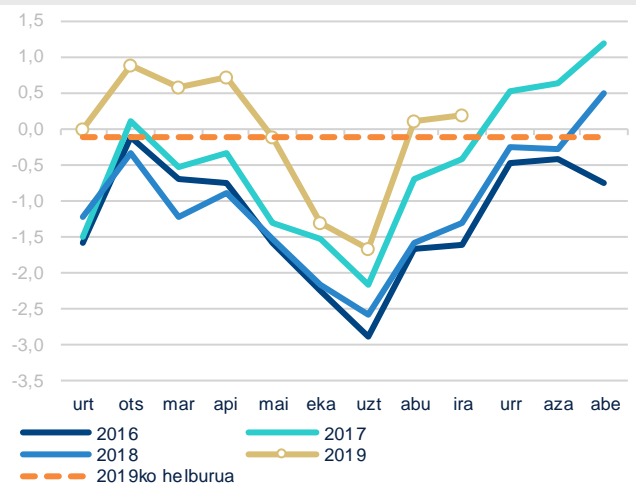
Iturria: BBVA Research

Barne-merkatuari dagokionez, arriskuak handiak dira oraindik. Jardueraren aurrerapena barne-eskariari esker mantentzen da, baina hori ere gero eta ahulago dago. Kontsumo pribatuaren moteltzeak eta aurrezkitasaren igoerak etxeen aldetik euspen-joera handiagoa adierazten dute. Gaur gaurkoz, inbertsio produktiboak indartsu jarraitzen du, hein batean automobilgintzaren sektoreko proiektuek bultzatuta; hala ere, gero eta handiagoa da enpresen konfiantza falta, politika ekonomikoari buruzko ziurgabetasuna handia baita oraindik. Duela gutxi egindako hauteskunde orokorren ondoren (laugarrenak azken lau urteetan), ez dira desagertu ekonomia lehiakorragoa, dinamikoagoa eta inklusiboagoa lortzeko beharrezkoak diren erreformak abian jartzea ahalbidetuko duten adostasunak lortzeko zailtasunak. Garrantzi berezia hartzen du horrek ekonomia globalak gero eta erronka handiagoak planteatzen dituen inguruabar honetan eta ekonomiaren dezelerazio-testuinguru batean.

Badirudi Nafarroak aurten ere superabita izango duela zergen esparruan. Ekitaldiaren itxierari begira, diru-sarreraren aurrerapena apur bat apalduko dela aurreikusten da, eta gastuak, berriz, goian eutsiko die hazkunde-tasei. Diru-sarreretan aurreikusitako agertokia betetzen bada, 2019ko egonkortasun-helburua lortzeko aukera emango luke urteko bigarren erdian gastua BPGren 1,5 puntu portzentzual baino gehiago handitzeko (ikusi 2.29 eta 2.30 grafikoa). Horrela, Nafarroak superabitarekin itxiko luke 2019a, egonkortasun-helburua aise betez

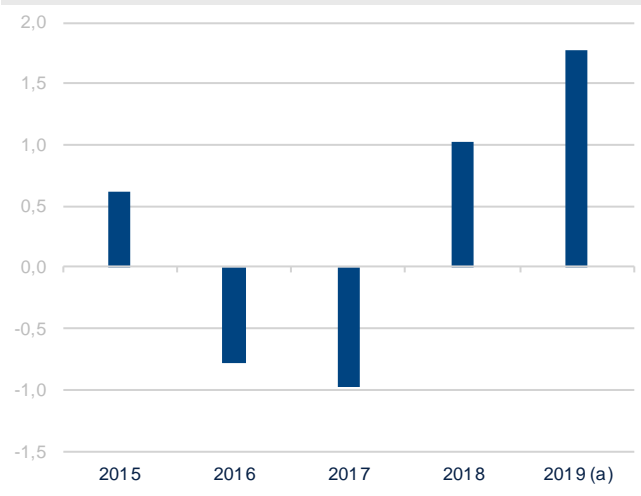
(eskualdeko BPGren -% 0,1), baina gastuaren hazkunde-mugatik desbideratuz (+% 2,6 u/u). Aurrera begira, 2020rako aurrekontuen lanketari buruz ezagutzen dugun informazioak adierazten du Nafarroako Gobernuak 2019an behatutako hedapen-politikari eutsiko diola.

2.29 grafikoa. **NAFARROAKO GOBERNUA: FINANTZAKETARAKO GAITASUNA / BEHARRA (URTE BAKOITZEKO T HILABETERA ARTEKO METATUA, ESKUALDEKO BPG-REN %)**

Iturria: BBVA Research Ogasun Mnisteritzan oinarrituta

2.30 grafikoa. **NAFARROAKO GOBERNUA: OINARRIZKO GASTUAREN DOIKUNTZA (BPG-REN P.P.)**

(a) aurre-ikuspena.

Oharra: 2019an, egonkortasun-helburua lortzeko behar den aldaketa.

Iturria: BBVA Research Ogasun Mnisteritzan oinarrituta

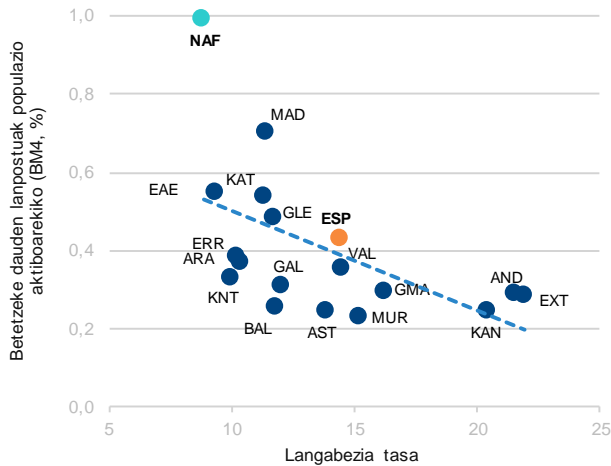
Aurreikuspenen arabera, 11.000 mila lanpostu sortuko dira 2019-2020 biurtekoan

Aurreikuspenak betetzen badira, 11.000 lanpostu berri sortuko lirateke Nafarroan 2019an eta 2020an.

Hobekuntza horri esker, okupazioak krisi aurreko mailak berreskuratuko lituzke enpleguan (ikusi 2.33 grafikoa). Bestalde, aurreikuspenen arabera, langabezia-tasa 2,5 p.p. murriztuko litzateke biurtekoan, eta 2020an % 7,6koa izatea espero da, 2008an zuen maila baino 0,8 p.p. gorago kokatuz, biztanleria osoaren eta aktiboaren hazkundeari dagokienez Espainiak duen antzeko testuinguru batean.

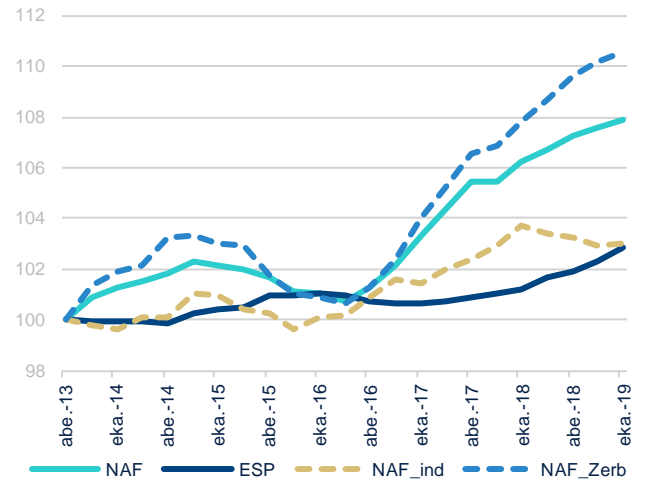
Nafarroan, arazoak sortzen egon litezke lan-merkatuan hutsik dauden postuak betetzeko orduan. Alde batetik, bete gabeko lanpostu kopuruaren ratioa biztanleria aktiboarekiko Espainiako handiena da (ikusi 2.31 grafikoa), eta argitalpen honen aurreko zenbakian ere gauza bera behatu zen. Langile espezializatuagoak bilatzen dituzten sektoreetan eta, bereziki, manufakturarako eta IKTetarako zerbitzu aurreratuetan, eskualdean giza kapitalaren murrizketak gertatzen ari direla adieraz dezake horrek. Izan ere, Lan Kostuaren Hiruhilekoko Inkestaren (ETCL) datuen arabera, susperraldian, eta, bereziki, 2016ko bigarren erditik aurrera, Nafarroako zerbitzuen sektoreko lan-kostu osoa 10 p.p. handitu da. Hori dela-eta, sektore guztiei begiratzen badiegu, kostu oso hori Espainian baino 6 p.p. gehiago handitu da Nafarroan, industria-sektorean kostuen bilakaera apalagoa gertatu baita (ikusi 2.32 grafikoa). Eta hori guztia Espainiako batezbestekoaren antzeko bilakaera demografikoa izan duen testuinguru batean.

2.31 grafikoa. **LANGABEZIA ETA BETETZEKE DAUDEN ENPLEGUAK (2H19, %, 4 HIRUHILEKOTAKO BATEZ BESTEKO MUGIKORRA)**

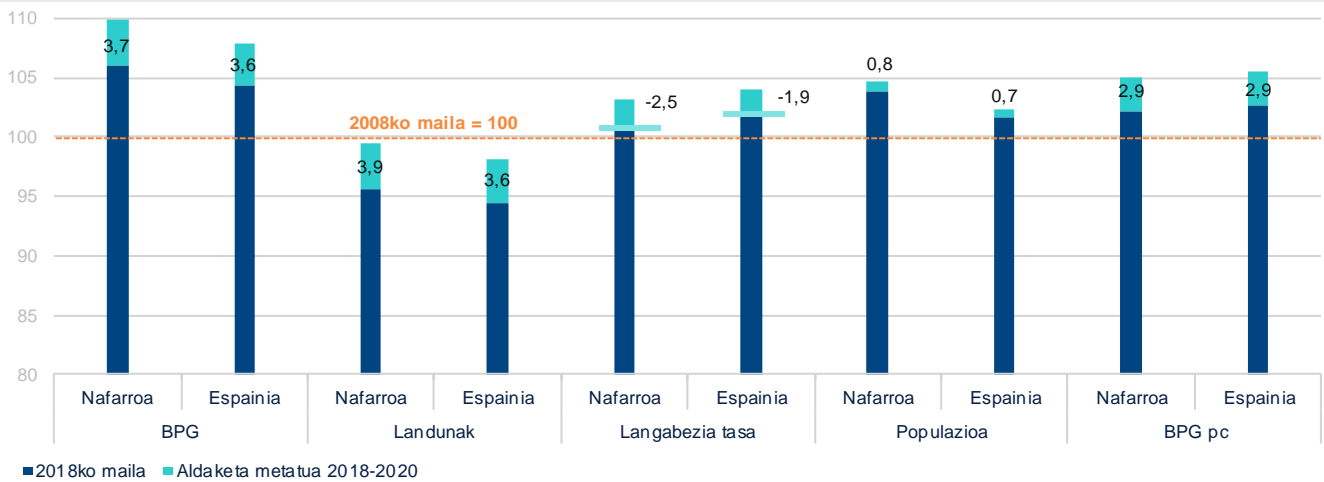
Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

2.32 grafikoa. **NAFARROA ETA ESPAINIA: LAN-KOSTU OSOA, LAN-KOSTUEN HIRUHILEKO INKESTAREN (ETCL) ARABERA (4H13=100, U/U)**

Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta (ETCL)

2.33 grafikoa. **BPG, LANDUNAK, LANGABEZIA-TASA, POPULAZIOA ETA BIZTANLEKO BPG. 2018KO MAILA ETA 2019-2020KO ALDAKETA (KRISI AURREKO MAILA, 2008 =100)**

Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

2.3 koadroa. **BPG-REN HAZKUNDEA (% U/U)** ¹³

	2016	2017	2018	2019	2020
Andaluzia	2,9	2,7	2,4	2,0	1,6
Aragoi	3,2	3,4	2,5	2,0	1,6
Asturias	1,6	3,8	2,3	1,7	1,3
Balearrak	4,4	2,4	2,2	1,8	1,2
Kanariak	3,4	2,7	2,4	1,6	1,1
Kantabria	2,6	3,4	3,4	1,8	1,7
Gaztela eta Leon	3,1	1,7	2,5	1,5	1,5
Gaztela Mantxa	4,2	2,4	2,8	2,1	1,7
Katalunia	3,5	3,2	2,3	1,8	1,6
Extremadura	1,7	2,1	2,0	1,8	1,6
Galizia	3,1	3,1	2,7	1,5	1,5
Madril	3,2	3,3	3,7	2,6	2,2
Murtzia	4,3	3,1	1,5	2,3	1,4
Nafarroa	3,0	2,8	3,0	2,0	1,8
EAE	3,0	3,1	2,2	1,7	1,7
Errioxa	2,6	1,5	1,6	1,5	1,5
Valentziar K.	2,8	3,1	2,1	2,0	1,4
Espainia	3,2	3,0	2,6	1,9	1,6

Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

2.4 koadroa. **ENPLEGU AURREIKUSPENAK (BAI) (% U/U)**

	2016	2017	2018	2019	2020
Andaluzia	2,4	4,1	2,8	3,1	2,0
Aragoi	2,3	2,2	1,4	2,0	0,8
Asturias	2,7	2,4	-0,9	-1,6	0,4
Balearrak	4,2	1,2	4,1	1,7	0,8
Kanariak	3,2	3,4	6,6	0,4	0,9
Kantabria	3,0	0,9	1,6	0,9	1,2
Gaztela eta Leon	2,8	0,8	1,0	0,7	1,1
Gaztela Mantxa	3,2	4,0	2,9	3,0	1,2
Katalunia	3,5	2,9	2,7	2,0	1,4
Extremadura	1,9	0,5	3,7	3,7	1,9
Galizia	2,3	1,2	2,4	1,5	0,5
Madril	0,9	2,5	2,9	3,1	1,8
Murtzia	6,1	3,4	1,9	3,9	1,9
Nafarroa	1,2	4,2	1,2	2,5	1,4
EAE	2,8	0,3	2,2	1,4	1,1
Errioxa	1,7	1,4	2,7	1,7	1,2
Valentziar K.	3,1	3,0	2,7	2,0	1,5
Espainia	2,7	2,6	2,7	2,2	1,4

Iturria: BBVA Research INEn oinarrituta

13: Alderagarritasun kontuak direla eta, behatutako dtauak Contabilidad Regional de España delakoan apirilaren argitaratuak dira. Ez da kontuan hartzen Kontabilitate Nazionalaren egunerketak, urriaren argitaratua, zeinak Espainiako BPGren hazkundea txikituzuen 2018an % 2,4raino.

Nafarroako egoera ekonomikoaren azterketa, Jarduera Ekonomikoari buruzko BBVA Inkestaren bidez. 2019ko hirugarren hiruhilekoa¹⁴

Jarduera Ekonomikoari buruzko BBVA Inkestak 2019ko hirugarren hiruhilekoaz azaleratutako emaitzek erakutsitakoaren arabera, Nafarroako ekonomiak moteldu egin du bere hazkundera iazkoarekiko, ziurgabetasun handiko testuinguru batean. Oro har, emaitzak iazkoak baino okerragoak dira, hiruhileko honetakoaren eta eskaera-zorroaren ikuspegia salbuespentzat hartuta, emaitzak zertxobait hobekaitira atal horietan.

Hiruhileko honetako jarduerari buruzko ikuspegiari lotuta, inkestari erantzuten dioten hamar lagunetatik ia bederatzik halako egonkortasun bat sumatu dute, eta iazkoaren bikoitza baino gehiago dira; gainera, ez du inork erorikorik ikusi jarduera ekonomikoan. Ildo horretatik, erantzunen saldo garbia positiboa da, eta 14 p.p. dagozkie, lehen aldiz urtebetean (ordukoa baino 7 p.p. gehiago); aurreko bi hiruhilekotan, berriz, saldoa nulua izan zen¹⁵ (ikusi R.1.1 grafikoa).

Dena den, hurrengo hiruhilekoari begira dituzten espektatibei dagokienez, erantzunen saldo negatiboak agertu dira berriro, azken bost inkestetan hirugarren aldiz. Kasu honetan, inkestari erantzuten dioten hamar lagunetatik ia bederatzik uste dute jarduera ekonomikoari eutsi egingo zaiola beren bulegoen inguruan urteko azken hiruhilekoan, baina gainerakoak (% 14) murrizketa bat aurreikusten du. Emaitzak aurreko hiruhilekoetara gerturatzen ditu horrek, nahiz eta erantzunen salto garbiak berriro joera negatiboa erakusten duen, duela urtebete bezala, eta iritzietan horrenbesteko alderik gabe. Hala ere, badirudi emaitza hori bat datorrela ekonomiaren esparruan sumatutako ziurgabetasun eta arrisku batzuen bilakaerarekin eta, horren adierazgarri dira, esaterako, hauteskunde orokorrak errepikatzea edo brexita; autonomia-erkidego honetan, dena den, nahiko hazkunde-ingurune egonkorrean.

Adierazle sektorialeki dagokienez, enpleguari eta inbertsioari dagozkienek okerrera egin dute, bai hiruhilekoen artean eta bai urtez urtekoetan. Salbuespena eraikuntza berrietako inbertsioetakoa da, hobetu egin baita aurreko hiruhilekoarekiko. Nahiz eta industria-inbertsioan eta eraikuntza berrien ataleko enpleguan saldo garbiak positiboa izaten jarraitu, okerrera egin du oro har jarduera-sektore guztietan. Horixe da industria-produkzioaren eta zerbitzuetako enpleguaren kasua (ikusi R.1.2 grafikoa). Kanpo-eskariari dagokionez ere, halako moteltze bat sumatu da: turismoak saldo garbi negatiboa erakutsi du bigarren aldiz hiru hiruhilekotan, eta esportazioetan, saldo ez-negatiboari eutsi zaio bosgarren hiruhilekoz segidan.

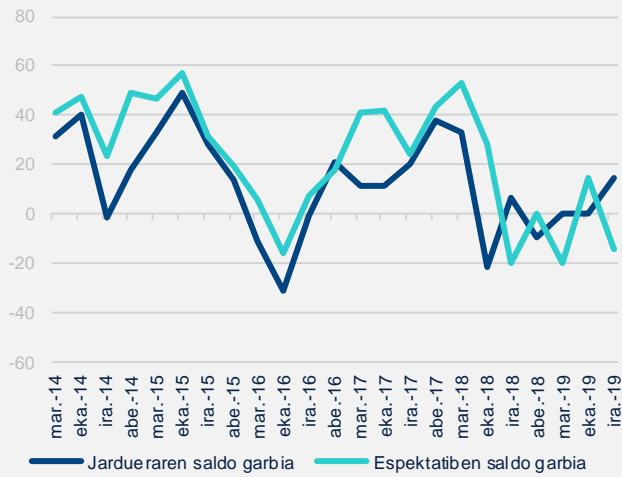
Kanpo-eskariaren inguruan sumatzen den ziurgabetasun handiak (*brexita*, Txinaren eta Estatu Batuen artean muga-zergetan ezar daitezkeen neurriak edota Ipar Amerikako merkatura zuzendutako nekazaritzako ondasun batzuetan ezar daitezkeen neurriak) eragina izan du beharbada esportazioen datuetan ikusitako beheranzko joeran (% 14ko saldo garbi positiboa, baina 28 eta 12 p.p.-eko erorikoekin, hurrenez hurren, duela hiruhileko bat eta duela urtebete zegozkienekin alderatuta). Hala ere, egungo saldoa bat dator azken bost hiruhilekoetako batezbestekoarekin, eta inkesta egin zaienek halako baikortasun neurritsu bat dutela erakuts dezake horrek.

Laburbiltzeko, Jarduera Ekonomikoari buruzko BBVA Inkestak 2019ko hirugarren hiruhilekoaz eman dituen emaitzek seinale mistoak dakartzate: adierazle gehienetan urte arteko terminoetan nahiz hiruhilekoen artekoetan okerrera egin arren, hiruhileko honen ikuspegia hobetu egin da. **Bat dator hori hazkunde-erritmoa apaltzen ari den nafar ekonomiaren ikuspegiarekin, barruan nahiz kanpoan ziurgabetasun handia ikusten den testuinguru honetan;** baina oraindik ere nahiko bilakaera sendoari eusten zaio epe laburrean.

14: 2010eko bigarren hiruhilekotik, BBVA Inkesta hiru hilean behin egiten da, BBVAko eskualdeko bulegoen sareko enplegatuen artean. Inkestari buruzko zehaztasun gehiago nahi izanez gero, ikusi: Situación España, Recuadro 1, Encuesta BBVA de Actividad Económica. Una herramienta de seguimiento temprano del pulso de la economía. Situación España, 2º trimestre de 2014, hemen: <https://www.bbvarsearch.com/public-compuesta/situacion-espana/>

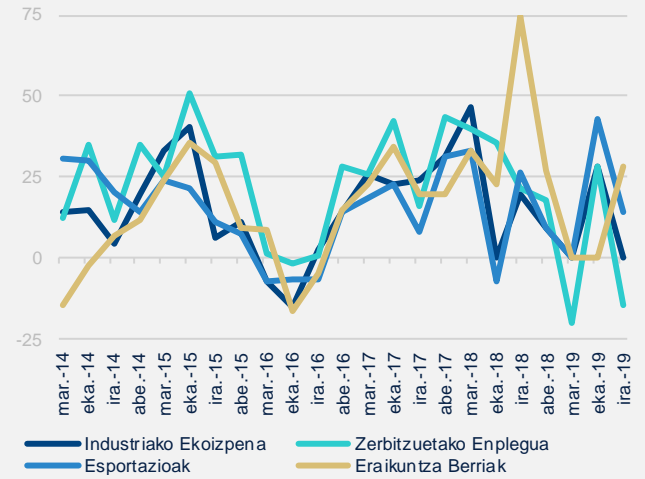
15: Datuak gordinak dira, eta urtarokotasunak eragina izan dezake, ez baita zuzendu seriearen luzera txikiagatik.

R.1.1 grafikoa. **NAFARROA: JARDUERA EKONOMIKOAREN BILAKAERA ETA ESPEKTATIBAK. MUTURREKO ERANTZUNEN SALDOAK (%)**

Iturria: BBVA

R.1.1 grafikoa. **JARDUERA EKONOMIKOARI BURUZKO BBVA INKESTA NAFARROAN. AUKERATUTAKO ALDAGIAK. ERANTZUNEN SALDOAK (%)**

Iturria: BBVA

R.1.1 koadroa. **JARDUERA EKONOMIKOARI BURUZKO BBVA INKESTA NAFARROAN. EMAITZA OROKORRAK (%)**

	2019ko 3. hiruhilekoa				2019ko 2. hiruhilekoa				2018ko 3. hiruhilekoa			
	Handitu	Egonkor	Txikitu	Saldoa*	Handitu	Egonkor	Txikitu	Saldoa*	Handitu	Egonkor	Txikitu	Saldoa*
Jarduera Ekonomikoa	14	86	0	14	29	43	29	0	33	40	27	7
Hurrengo hiruhilekorako aurreikuspena	0	86	14	-14	14	86	0	14	13	53	33	-20
Industria-ekoizpena	0	100	0	0	29	71	0	29	27	67	7	20
Eskari-zorria	14	86	0	14	29	43	29	0	27	53	20	7
Stock maila	0	86	14	-14	0	100	0	0	7	87	7	0
Lehen sektoreko inbertsioa	17	67	17	0	33	67	0	33	23	69	8	15
Industriako inbertsioa	29	71	0	29	43	57	0	43	31	69	0	31
Zerbitzuetako inbertsioa	14	57	29	-14	14	86	0	14	33	60	7	27
Eraikuntza berriak	43	43	14	29	14	71	14	0	75	25	0	75
Industriako enplegua	14	71	14	0	29	57	14	14	23	69	8	15
Zerbitzuetako enplegua	0	86	14	-14	29	71	0	29	36	50	14	21
Eraikuntzako enplegua	29	57	14	14	29	71	0	29	54	31	15	38
Prezioak	14	86	0	14	0	86	14	-14	20	73	7	13
Salmentak	0	100	0	0	0	57	43	-43	20	60	20	0
Esportazioak	14	86	0	14	43	57	0	43	33	60	7	27
Turismoa	14	43	43	-29	29	71	0	29	27	67	7	20

* Muturreko erantzunen saldoa.
 Iturria: BBVA Research

3. Espainiako errentaren lurralde-dinamika 1955etik 2016ra: lehen hurbilketa

FEDEA eta Análisi Ekonomikorako Institutua (CSIC). 2019ko martxoa

1. Sarrera

Artikulu honekin, Espainiako autonomia-erkidegoetako biztanleko BPGren bilakaera eta bilakaera horren faktore erabakigarriak aztertzen dituen sorta bati ekiten zaio, RegData datu-basean (de la Fuente, 2017) erabiltzen diren eskualdeko errentari eta enpleguari buruzko datu-sortak erabiliz. Lehen artikulu honek eskualdeko per capita errentaren bilakaeraren azterketari erreparatuko dio.

Sarreraren ondoren, per capita errentak eta enpleguak oro har Espainian izan duten bilakera deskribatzen da 2. atalean, labur-labur. Ondoren, 3. atalean, per capita errentaren lurralde-banaketaren dinamikari heldu zaio: autonomia-erkidegoek bat egiteko joera erakutsi dute epe horren zatirik handiengan, beheranzko erritmoan. Azken krisia hasi zenetik, ordea, joera hori alderantzikatu egin da. Azkenik, 4. atalean, Nafarroako Foru Erkidegoaren jardun erlatiboa aztertu da.

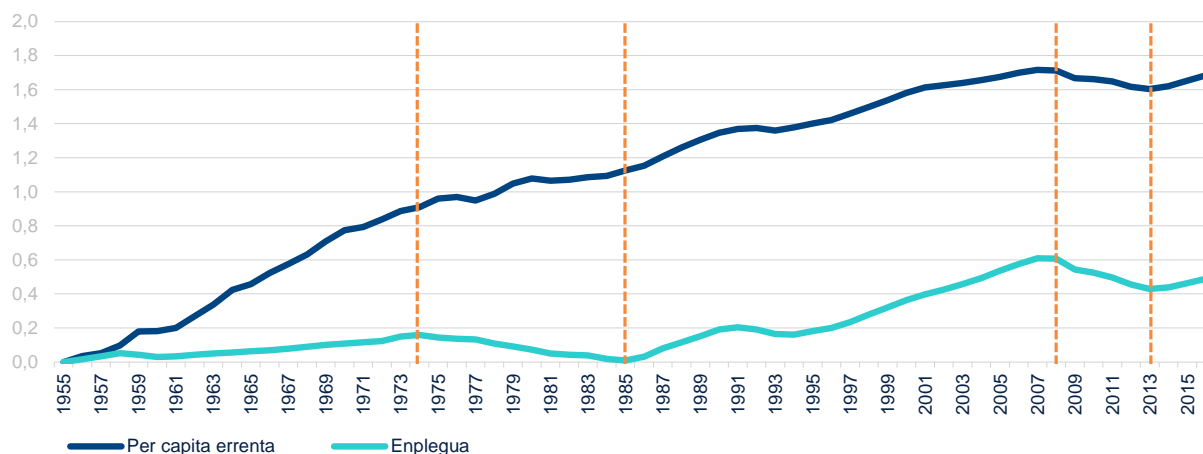
2. Espainiako ekonomiaren bilakaera 1955etik 2016ra: zenbait ezaugarri nabarmen

Lanaren atal nagusia Espainiako eskualdeek estatuko batezbestekoarekin alderatuta erakusten duten jokamoldearen azterketan ardaztuko denez, komeni da interesatzen zaigun garai honetan Espainiako ekonomikoak izandako bilakaeraren ezaugarri nabarmenenak zehazten hastea, erreferentzia gisa.

1955etik 2016ra, Espainiako biztanleria % 59 hazi zen; biztanleria landunaren artean, enplegua, berriz, % 63 hazi zen batez beste, eta Barne Produktu Gordina, aztergai dugun garaiko batez besteko prezioetan neurtuta, 8,6 aldiz handiagoa izan zen. Horren ondorioz, errenta erreala biztanleko batez beste % 2,76 hazi zen urteko, 5,4 aldiz handiagoa izatera iritsi arte, nahiz eta biztanleria landunaren kopuruak konstante iraun zen biztanleko, % 0,04ko urteko batez besteko hazkunde-tasa xumearekin.

Hortaz, azkar hazi da errenta azken 6 hamarkadetan, eta neurritsuagoa izan da biztanleriaren eta enpleguaren hazkundera. Dena den, Espainiako ekonomiaren jokabidea ez da uniforme izan aintzat hartu dugun garai horretan guztian. 3.1 Grafikoa aztertuta, bost etapa bereiztea izan daiteke egokiena, enpleguaren bilakaerari eta biztanleko errenta erreala hazkunde-erritmoari erreparatuta. Lehenengoa 1955etik 1973ra artekoa litzateke, eta biztanleko BPG erreala azkar haztea du ezaugarri (% 4,92 urteko); okupazioaren hazkunde-tasa positiboa da, nahiko txikia bada ere (% 0,83 urteko).

3.1 grafikoa. **ENPLEGUAREN ETA PRODUKTU ERREALAREN BILAKAERA BIZTANLEKO ESPAINIAN**
(ESKALA LOGARITMIKOA, 1955 = LOG(1) = 0)

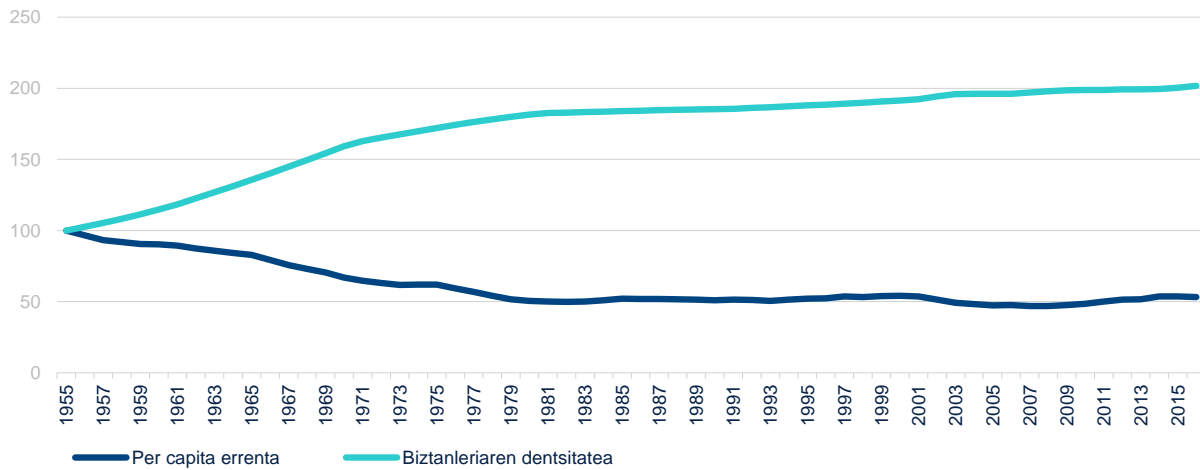
Oharra: lanean ari diren pertsonen kopuru osoaren eta biztanleko batez besteko BPGren (batez besteko preziotan) arteko logaritmoa, 1955etik 2016ra bitartean. 1955eko serie bakoitzaren balioa 1 zenbakiaren bidez normalizatu da logaritmoak hartu aurretik.
Iturria: de la Fuente (2017)

Bigarren etapa 1973tik 1985ra bitarteko urteei dagokie. Krisi garaia da, eta enplegua suntsitzea (-% 1,2 urteko) eta per capita errenta errearen hazkunde-tasa urteko % 2raino jaitea ditu ezaugarri. Gero, 1985etik aurrera, joera hedakor luze samar bat hasiko da, eta 2007ra arte iraungo du, nahiz eta 1990eko hamarkada hasieran uzkurto egingo den denboraldi labur batez. Aldi horretan, biztanleko errenta hazi egingo da berriro, kontuan hartzeko moduko erritmo batean (% 2,7), nahiz eta ez den iritsiko lehen hedapen garaian erregistratutako hazkundera. Aldiz, enpleguaren sorrera bizkortu egingo da, eta urteko hazkunde-tasak (% 2,8koa) hirukoiztu baino gehiago egingo du aurreko hedapen-etapan izandakoa. 2007tik 2013ra, krisi sakona nabarmenduko da: atzera egingo du nabarmen biztanleko errentak (-% 1,9ko erritmoan urteko), bai eta enpleguak ere (-% 3), eta susperraldi bat etorriko da ondoren; gaur egun, etapa horretan gaude.

3. Eskualdeetako ekonomien bilakaera: lehen hurbilketa

Espainiako geografia ekonomikoa asko aldatu da aurreko mendeko 50eko urteetatik. Biztanleriak eta produktuek lurraldeetan duen banaketari erreparatuta, garai honen ezaugarrietako bat hauxe da: pixkana, murriztu egin dira biztanleko errentan eskualdeen artean zeuden aldeak, eta zenbait lurraldek gero eta biztanleria eta jarduera ekonomiko gehiago biltzen dute.

3.2 grafikoa. **PER CAPITA ERRENTAREN ETA BIZTANLERIAREN DENTSITATEAREN ARTEKO DESBIDERAPEN TIPIKOA (1955 = 100)**

Oharra: eskualde bakoitzeko per capita errenta (biztanleko BPG, prezio arruntetan) eta biztanleriaren dentsitatea (biztanle km²-ko) Espainiako batezbestekoarekiko termino erlatibotan adierazi dira, aldi bakoitzean 100era normalizatuta. Horrela osatutako aldagaien desbiderapen estandarrak egin duen ibilbidea erakusten du grafikoa, laginaren lehen urtean bi dispersio-adierazleen balioa 100era normalizatu ondoren. Ceuta eta Melillari dagokien agregatua ohar bakar modura txertatu da per capita errentaren dispersioa kalkulatu ahal izateko; baina, biztanleriaren dentsitatearen kasuan, kanpoan utzi da, aldagai horrek oso balio atipikoa duelako eta kalkuluetan distortsioa eragiten duelako.
Iturria: de la Fuente (2017)

3.2 Grafikoa bi prozesu horien indarra erakusten du, bai eta 1980tik aurrera izan zuten motelaldia ere. 1955etik 1980ra bitarteko hogeita bost urteetan, eskualdeko per capita errentaren desbiderapen tipikoa erdira murriztu zen, eta biztanleriaren dentsitate erlatiboaren dispersioa % 80tik gora hazi zen. Hala ere, 1980tik 2016ra, errentan ikusten den desberdintasunaren adierazlea egonkoritu egin da, eta biztanleriaren desbiderapen tipikoa handitzen jarraitu du, askoz erritmo leunagoan bada ere.

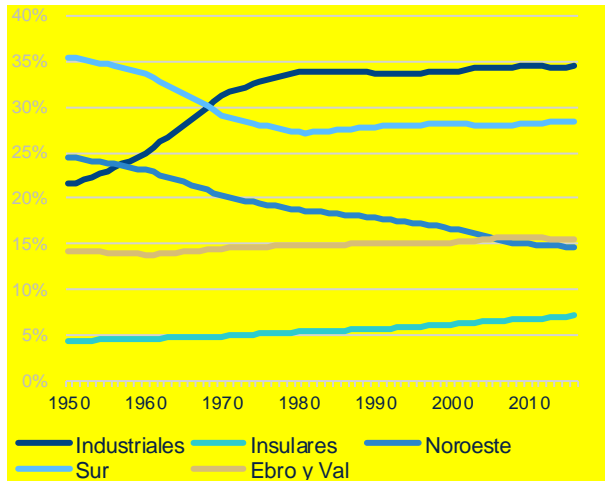
a. Makro-eskualdeen bilakaera

Atal honetan, errentak eta biztanleriak eskualdeetan izan duten bilakaera

. 3.2 Grafikoa azpian dagoena, zehaztasun handiagoz aztertuko dugu. Datuen lehen hurbilketa honetan eztabaida hobeto antolatu ahal izateko, 17 autonomia-erkidegoak bost makro-eskualde handitan multzokatu ditut, zenbait irizpide ekonomikoren eta geografikoren arabera. Industrian tradizio eta pisu handieneko hiru autonomia-erkidegoak (Katalunia, Euskadi eta Madril) eskualde ekonomiko bakar batean bateratu dira, eta horixe egin da ekonomiak turismoaren mende dituzten uharteetako bi eskualdeekin ere. Gainerako eskualdeak irizpide geografikoen arabera multzokatu dira, eta Hegoaldea (Andaluzia, Extremadura, Gaztela-Mantxa, Murtzia eta Ceuta eta Melilla), Ipar-mendebaldea (Galizia, Asturias, Kantabria eta Gaztela eta Leon) eta Ebro bailara bereizi dira, Errioxa, Aragoi eta Nafarroa osatua, eta Valentziako Erkidegoa erantsi zaio.

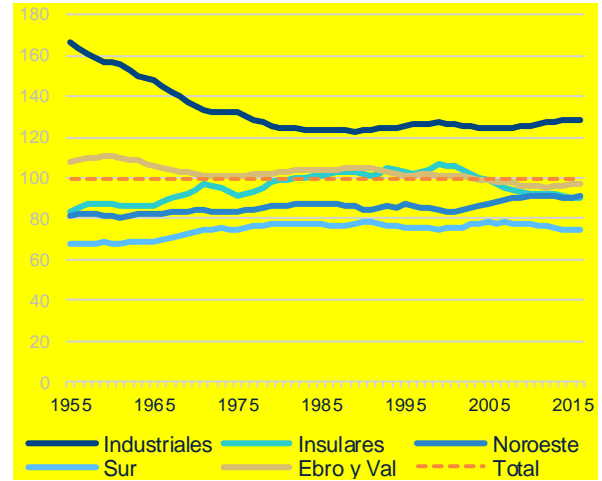
3.3 Grafikoa makro-eskualde horietako bakoitzak Espainiako biztanlerian duen pisuaren bilakaera islatzen du. Eskualdeen profilak askotarikoak dira. 1950etik 1980ra, industriarekin lotutako autonomia-erkidego handien pisua % 60 hazi da ia, eta, aldiz, hegoaldeko eskualdeak hasieran zuen pisuaren % 20 galdu du.

3.3 grafikoa. **BOST MAKRO-ESKUALDE HANDIEK ESPAINIAKO BIZTANLERIA DUTEN PISUAREN BILAKAERA**

Oharra: eskualde bakoitzak Espainiako biztanleria osoan duen pisua (Ceuta eta Melilla barnean hartuta).
Iturria: de la Fuente (2017)

3.4 grafikoa. **GRAFIKOA PER CAPITA ERRENTA ERLATIBOIA (ESPAINIA = 100)**

Oharra: BPG prezio arruntetan, biztanleriaz zatituta eta estatuko batezbestekoaren bidez normalizatua, Ceuta eta Melilla barne hartuta (=100).
Iturria: de la Fuente (2017)

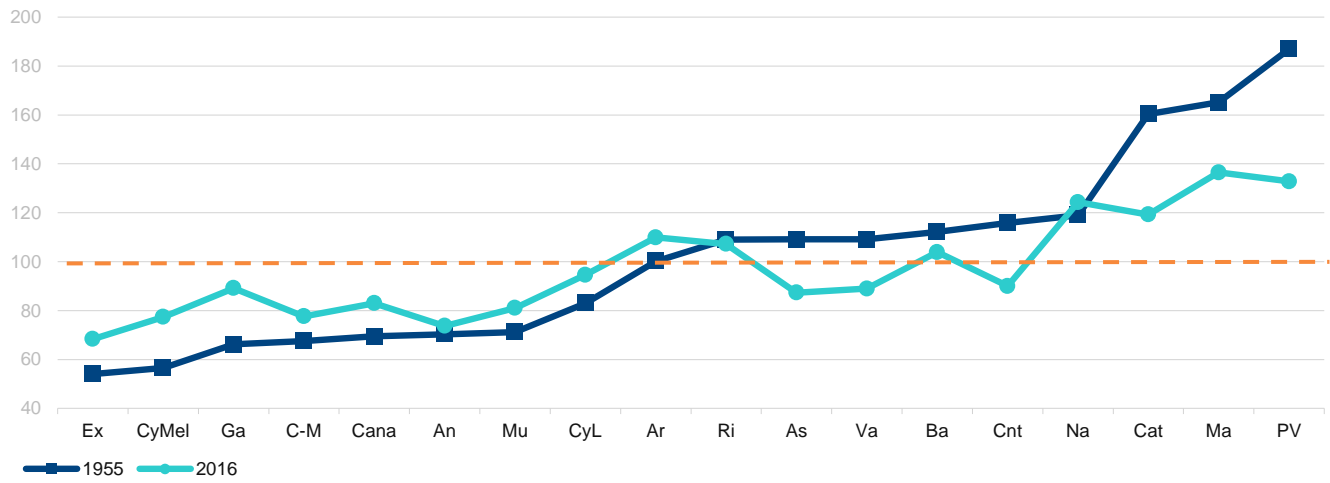
1980tik aurrera, hala ere, bi eskualde horien pisuak nahiko egonkor jarraituko du. Bestalde, Ipar-mendebaldeak indarra galdu du denboraldi horretan guztian, nahiko modu uniformearekin, eta uharteren erkidegoak indartu egin dira. Denboraldia bere osotasunean hartuta, eskualde handi horietako lehenengoak hasierako pisuaren % 40 galduko du, eta bigarrenak, berriz, % 60 inguru irabaziko du. Azkenik, Ebro bailara eta Levante batzen dituen eskualdea da ia azken hirurogeita hamar urteetan posizio konstante samar bati eutsi dion bakarra, nahiz eta egonkortasun horrek argi eta garbi bereizten diren dinamikak ezkutatzeko dituen eskualde horretako autonomia-erkidegoen artean; hala, Ebro bailarak pisua galduko du Valentziako Erkidegoaren aurrean.

3.4 Grafikoa makro-eskualde handietan biztanleko errenta erlatiboak denboran zehar egin duen ibilbidea adierazten du. 1980ra arte, batezbestekorantz datoz bizkor goialdetik eskualde industrialak, baina biztanleko errenta egonkortu egiten da hortik aurrerantz, eta goranzko joera leun bat ere erakusten dute. Hegoaldeak ere antzeko eredu bat erakusten du: biztanleko errentak gorantz egiten du batezbestekora hurbilduz, 1975 edo 1980 arte, eta, gero, erreferentzia horretatik 25 bat puntu beheraxeago egonkortzen da. Aldiz, ipar-mendebaldeak goranzko joera batera egiten du denboraldi oso horretan, gorabeheratxo batzuekin bada ere, eta Ebro eta Levanteko eskualdeak beheranzko joeratxo bat erakusten du, gorabeherekin kasu horretan ere. Azkenik uharteren autonomia-erkidegoetan, goranzko joera nabarmentzen da mende-aldaketara arte, eta estatuko batezbestekoa gainditzen dute epe horretan; baina atzerantz egiten dute gero berriro nahiko bizkor, azken aldera arte.

b. Per capita errentaren banaketa eskualdeen arabera

3.5 Grafikoa biztanleko errenta erlatiboak 1955etik 2016ra eskualdeen arabera nola banatzen den erakusten du. Epe horren barnean, lehen urtean, eskualde aberatsena Euskadi zen, eta haren atzetik zetozen Madril, Katalunia eta Nafarroa; pobreenak, berriz, Extremadura, Galizia, Gaztela-Mantxa eta Kanariak ziren. Handik hirurogei urtera, errentaren ranking horren muturretan dauden gehienak berberak dira, baina badaude berrikuntza batzuk, eta ordena ere aldatzen da kasu batzuetan. Madrilek hartu du Euskadiren tokia lehen posizioan, eta Andaluziak eta Murtziak hartu dute Galiziaren eta Kanariaren lekua azken postuetako eskualdeen multzoan. Bestalde, banaketaren bi muturren arteko tartea nabarmen murriztu da: eskualde aberatsenaren eta pobreenaren arteko aldea erdira jaitsi da: 1955ean, 130 puntutik gorako aldea zuten, eta 2016an, alde hori 68koa da "soilik".

3.5 grafikoa. **PER CAPITA ERRENTA ERLATIBOA (ESPAINIA = 100)**

Gakoa: MAD = Madril; EAE= Euskadi; NAF = Nafarroa; KAT = Katalunia; BAL = Balearrak; ERR = Errioxa; ARA = Aragoi; KNT = Kantabria; GLE = Gaztela eta Leon; VAL = Valentzia; KAN = Kanariak; AST = Asturias; MUR = Murtzia; GAL = Galizia; GMA = Gaztela-Mantxa; AND = Andaluzia; EXT = Extremadura; Ze-Mel= Zeuta eta Melilla.
Iturria: de la Fuente (2017)

Horrez gain, argi ikusten da grafikoan hasieran pobreenak ziren autonomia-erkidegoek hobetu egin dutela beren egoera erlatiboa, eta, oro har, atzerantz egin dutela aberatsenek; beraz, bi taldeak batezbestekora gerturatu dira. *Eskualdeen arteko konbergentzia-prozesu* batez hitz egin dezakegu, edota errentaren arloko desberdintasunak murrizteaz, nahiago bada.

Prozesu horren intentsitatea zenbatesteko modu egokia izan daiteke konbergentzia-erregresioa kalkulatzeko: azaldu beharreko aldagaia epe jakin batean (Δr_{pc}) biztanleko errentaren hazkunde-tasa da, eta aldagai azaltzailea, berriz, aldagai horren maila da, laginaren epearen hasieran ($r_{pc_{i0}}$)¹⁶. Estatuko batezbestekoari lotuta adierazitako aldagai horiekin lan eginez, honako ekuazioak hau kalkulatu da:

$$(1) \Delta r_{pc} = a - \beta r_{pc_{i0}}$$

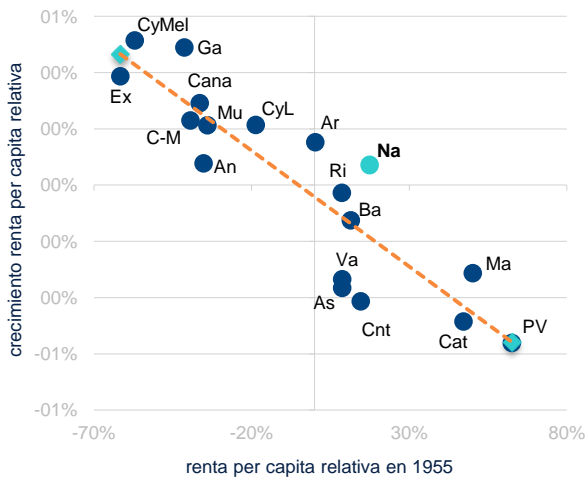
non estatuko batezbestekoarekiko diferentzia logaritmikoetan neurtzeko den r_{pc} , eta interesa duen epe horretako r_{pc} -ren batez besteko urteko hazkundera den Δr_{pc} .

Ekuazio horretako malda-koefizienteak (β) oso neurri erabilgarria emango digu epe horretan eskualdeen arteko aldeak murrizten doazen abiaduraz, eta, gainera, ikusiko dugunez, nahiko modu xumean deskonposa daiteke, eskualdeen arteko konbergentziaren berehalako iturriak zenbatzeko. Eskualdearen errenta eta hari dagokion hazkunde-tasa estatuaren batezbestekoarekiko aldearen bidez adierazten direnez, erregresio-konstantea (1) zero izango da gutxi gorabehera. Hortaz, *konbergentzia-koefizientea* ($\beta \cong -\Delta r_{pc}/r_{pc_{i0}}$) honela interpreta daiteke: “eskualde tipiko” baten errenta erlatiboaren batez besteko urteko hazkundera, lagin-epearen hasieran estatuko batezbestekoarekiko errentaren diferentzialaren zatiki gisa adierazita. Beraz, β -ren balioa 0,10 bada, esate baterako, esan nahi du estatuaren batezbestekoarekiko errentaren diferentziala, batez beste, % 10 murrizten dela urtero.

16: Ikuspegi horren honetan du jatorria: Barro y Sala i Martin (1990).

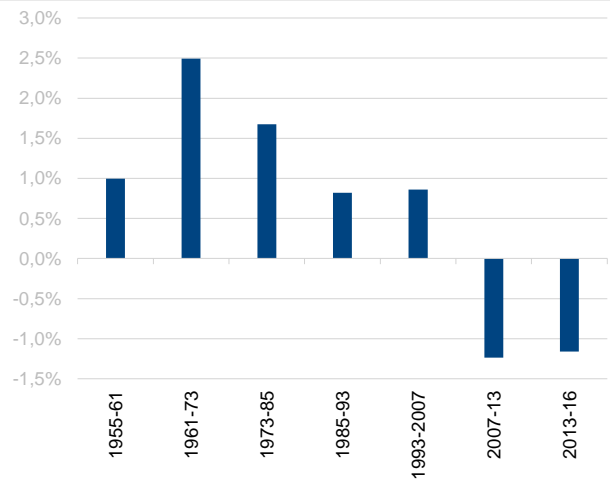
3.6 Grafikoak ekuazioak (1) deskribatutako konbergentzia-erregresioaren emaitzak erakusten ditu, bai eta oro har 1955etik 2016rako epean errentaz eta hazkunde erlatiboaz azpian dituen datuak ere. Erregresio-zuzen doituaren malda negatiboak adierazten du, batez beste, hazkunde-erritmoa handiagoa izan dela hasiera batean pobreenak ziren eskualdeetan. Horren ondorioz, aintzat hartutako epe horretan Espainiako eskualdeen artean *beta konbergentzia* izan dela esan dezakegu. Dena den, emaitzek argi erakusten dute eskualdeen errentak berdintzeko prozesua oso motela izan dela garai horretan. Konbergentzia-koefizientearen balioak (0,0082) adierazten du Espainiako “eskualde tipiko” batean errentaren diferentzialaren % 0,82 soilik kentzen dela biztanleko, estatuko batezbestekoarekin alderatuta. Erritmo horretan, laurogei bat urte beharko lirateke eskualde bakoitzaren eta Espainiako batezbestekoaren arteko hasierako arrakala erdira murrizteko.

3.6 grafikoa. **ESPAINIAKO ESTATUEN ARTEKO BETA KONBERGENTZIA BIZTANLEKO ERRENTA ERLATIBOAN, 1955-2016 ALDIAN**

$\beta_{rpci} = -0,0004 - 0,0082 r_{pcio} \quad t = 7,94 \quad R^2 = 0,798$
 Oharra: per capita errenta erlatiboa estatuko batezbestekoarekin diferentzia logaritmikoetan neurtzen da.
 Iturria: de la Fuente (2017)

3.7 grafikoa. **PER CAPITA ERRENTAREN BETA KONBERGENTZIA-TASA, AZPI-ETAPETAN**

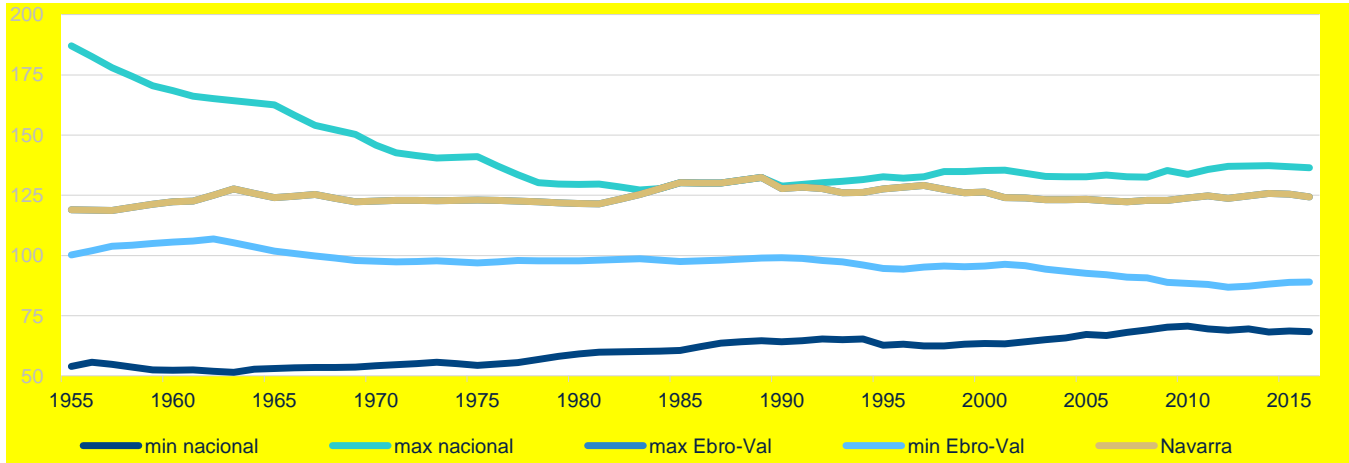
Iturria: de la Fuente (2017)

Aztergai hartutako aldi horren barnean beste batzuk bereizten baditugu eta ariketa hori errepikatzen badugu, per capita errentan konbergentzia-tasa murrizteko joera nabarmentzen dela ikusiko dugu. Azpi-etapa horietarako kalkulaturako konbergentzia-tasak erakusten ditu 3.7 Grafikoa, 1955. urtea hartuta abiapuntutzat. 1961etik 1973ra eskualdeen arteko konbergentzia-prozesua nahiko sendoa izan zela ikusten da hor, eta moteldu egin dela hortik aurrera, edota 1980ko hamarkadaren erdialdetik aurrera urteko % 1etik beherako konbergentzia-tasetara iritsi dela; azken hamarkadan negatiboak ere izan dira.

4. Nafarroaren kasua

3.8 Grafikoa, Nafarroako per capita errenta erlatiboaren bilakaera laburtzen du, eta Espainiako multzo osoko maximoarekin eta minimoarekin konparatzen du, bai eta autonomia-erkidegoa biltzen duen makro-eskualdekoarekin ere. Foru Erkidegoko errenta erlatiboa hagitz egonkor mantendu da aztertutako epealdi osoan, 125 puntu inguruko gorabehera tipiekin. Nafarroa buru da beti Ebro Ibarra eta Valentziako makro-eskualdean eta Espainia osoan lehen postua berea du 1985 eta 1989 artean.

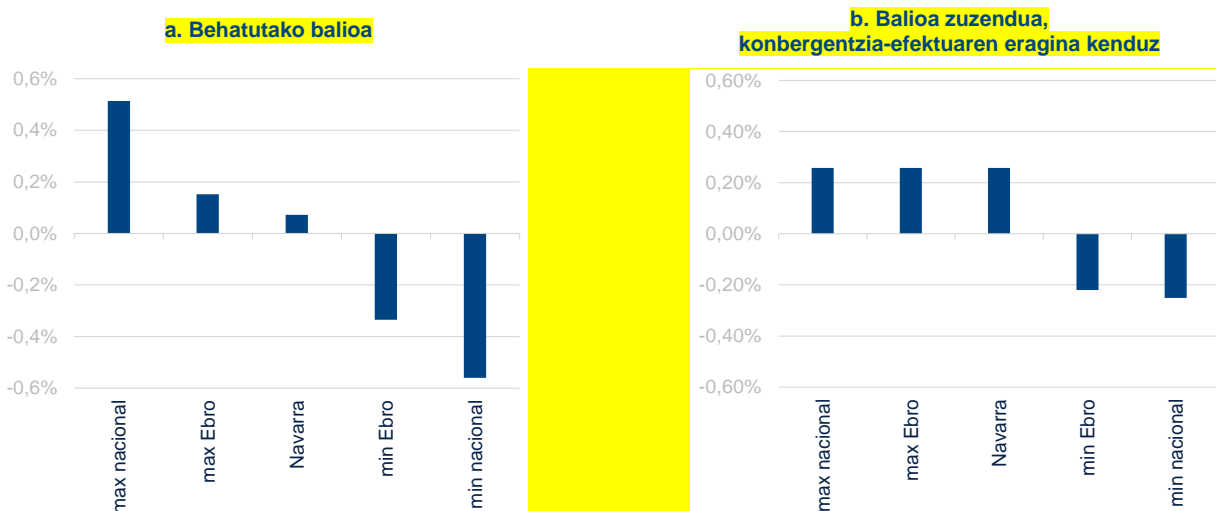
3.8 grafikoa. **GRAFIKOA NAFARROAKO PER CAPITA ERRENTA ERLATIBOAREN BILAKAERA**

Iturria: de la Fuente (2017)

Autonomia-erkidegoaren jokabidea balioesteko beste modu bat 3.6 Grafikoa adierazitako beta konbergentzia-diagramatik abiatzea da. Grafiko horri esker, Espainiako eskualde bakoitzaren hasierako posizioa ikus daiteke, bai eta aztergai hartutako garai horretako hazkunde erlatibo ere. Autonomia-erkidego bakoitzaren jarduna eskualde pobreenen alde jokatzeko duen konbergentzia-efektua kenduta aztertze aukera ematen du, gainera, diagramak. Teoria ekonomikoak hainbat mekanismo identifikatzen ditu (hala nola hedapen teknologikoa eta errendimendu beherakorra), hasiera batean pobreenak diren eskualdeek ia automatikoki batezbestekotik oso gora nola haztera jotzen duten azaltzeko; horrela, aberatsenetatik bereizten dituen tarte murriztu egiten da. Eskualdeen hazkunde-tasa horretatik konbergentzia-efektu hori “kentzeko” eta, horrela, elkarrekin errazago konparatzeko prozedura bat honetan datza: konbergentzia-ekuazioaren hondarrarekin lan egiten da, hau da, balioetsitako erregresio-zuzenarekiko distantzia bertikalarekin, ardatz horizontalarekiko distantziari dagokion hazkunde-tasa gordinarekin aritu beharrean. Adierazle horrek erregresio-zuzenak deskribatutako jokabidearen batez besteko ereduarekiko eskualde batek zeinen jardura egokia edo desegokia izan duen laburbiltzen du.

3.9 grafikoa. **NAFARROAKO PER CAPITA ERRENTA ERLATIBOAREN BATEZ BESTEKO HAZKUNDE-TASA, 1955-2016**

Oharra: zuzendutako hazkunde-tasa 3.6 Grafikoa ageri den konbergentzia-ekuazioaren hondarra da.
Iturria: de la Fuente (2017)

Ikuspegi horretatik, Nafarroaren bilakaera arrunt ona izan da hasierako bere errenta maila kontuan izaki. 3.9 Grafikoak Nafarroako erkidegoari 1955etik 2016ra dagokion hazkunde-tasa gordina erakusten du, bai eta konbergentzia-efektua kenduta ateratzen den balio zuzendua ere, herrialdean dagozkion maximoekin eta minimoekin, eta Nafarroa barnean hartzen duen Ebro-Valentzia makro-eskualdekoekin alderatuta. Per capita errenta erlatiboaren hazkunde gordinari dagokionez, Nafarra batez bestekoaz apur bat gora kokatzen da, urteko % 0,07ko hazkunde-tasarekin, hasierako errenta maila altua izanagatik. Eta konbergentzia-efektuak kenduta, errenta erlatiboaren hazkunde-tasaren balio zuzendua % 0,26raino handitzen da; hau da, estatu osoko altuena.

Erreferentziak

de la Fuente, A. (2017). "Series largas de algunos agregados económicos y demográficos regionales: Actualización de RegData hasta 2016. (RegData y RegData Dem versión 5.0-2016)." FEDEA, Estudios sobre Economía Española no. 2017-26, Madrid. <http://www.fedea.net/datos-economia-regional-y-urbana/>

Barro, R. eta X. Sala i Martin (1990). "Economic Growth and Convergence Across the United States." NBER Working Paper no. 3419.

4. Taulak

 4.1 koadroa. **NAFARROAKO EKONOMIAREN KOINTURA ADIERAZLE NAGUSIAK (%)**

	2018		Batatzbesteko hazkundea urte haseratik (u/u)		Azken datua (h/h, ueez) Azken hilabetea		
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Azken hilabetea
Txikizkako salmentak	0,0%	0,8%	0,2%	2,3%	1,3%	0,0%	sep-19
Matrikulazioak	22,1%	6,0%	-5,8%	-6,0%	-1,4%	-1,9%	sep-19
ZSJI (IASS)	8,1%	6,1%	6,7%	4,3%	1,0%	0,1%	ago-19
Bidaiari egoiliarak (1)	4,6%	1,4%	1,9%	3,5%	-0,7%	-0,8%	sep-19
Egoiliarren ostatu-gauak (1)	2,4%	0,6%	0,4%	3,6%	3,3%	-1,4%	sep-19
IPI	7,1%	0,7%	-1,7%	0,7%	0,9%	-0,1%	sep-19
Etxebizitza bisatuak	96,3%	24,7%	-17,4%	8,3%	25,2%	7,1%	ago-19
Etxebizitza salerosketak	16,9%	10,8%	-0,6%	-2,2%	-6,1%	-11,5%	ago-19
Esportazio Errealak (2)	0,2%	8,8%	0,3%	-4,9%	-0,2%	ago-19	1,4%
Inportazioak	0,9%	4,3%	0,6%	5,2%	4,4%	ago-19	3,2%
Bidaiari Atzerritarak (3)	1,5%	2,9%	3,1%	0,9%	-0,1%	sep-19	9,4%
Atzerritarren Ostatu-gauak (3)	-0,6%	8,0%	0,0%	0,0%	0,0%	sep-19	8,7%
Afiliazioa SSn	2,4%	3,1%	1,7%	2,7%	0,3%	0,2%	oct-19
Langabezia Erregistratua	-8,4%	-6,5%	-3,3%	-4,5%	0,4%	0,4%	oct-19

(1) Espainiako Egoiliarak; (2) Ondasun esportazioak; (3) Espainiako egoiliarak ez direnak.
 Iturria: BBVA Research eta Espainiako ministerizetan (SOIM, EOM eta ITMM) oinarrituta

 4.2 koadroa. **BARNE PRODUKTU GORDINA (URTEKO BATEZ BESTEKOA, %)**

	2016	2017	2018	2019	2020
AEB	1,6	2,4	2,9	2,3	1,8
EDB	1,9	2,7	1,9	1,1	0,8
Alemania	2,1	2,8	1,5	0,5	0,6
Frantzia	1,0	2,4	1,7	1,3	1,2
Italia	1,2	1,8	0,7	0,1	0,3
Espainia	3,0	2,9	2,4	1,9	1,6
Erresuma Batua	1,8	1,8	1,4	1,1	1,0
Latinoamerika *	-0,2	1,8	1,5	0,7	
Mexiko	2,6	2,4	2,0	0,2	1,3
Brasil	-3,3	1,1	1,1	0,9	1,6
Eagles **	5,3	5,7	5,2	4,6	4,6
Turkia	3,2	7,4	2,6	0,3	3,0
Asia-Ozeano Barea	5,6	6,0	5,6	5,1	4,8
Japonia	0,6	1,9	0,8	0,9	0,3
Txina	6,7	6,8	6,6	6,0	5,6
Asia (Txina gab)	4,7	5,3	4,7	4,3	4,0
Mundua	3,4	3,9	3,7	3,2	3,1

* Argentina, Brasil, Txile, Kolonbia, Mexiko, Peru eta Venezuela.

** Bangladesh, Brasil, Txina, Egipto, Filipinak, India, Indonesia, Iran, Malasia, Mexiko, Nigeria, Pakistan, Errusia, Turkia eta Vietnam.

Aurreikuspenen itxiera data: 2019k urriak 11.

Iturria: BBVA Research

4.3 koadroa. **INFLAZIOA (URTEKO BATEZ BESTEKOA, %)**

	2016	2017	2018	2019	2020
AEB	1,3	2,1	2,4	1,8	2,0
EDB	0,2	1,5	1,8	1,2	1,1
Alemania	0,4	1,6	2,0	1,3	1,2
Frantzia	0,3	1,2	2,1	1,2	1,1
Italia	-0,1	1,3	1,2	0,7	0,9
Espainia	-0,2	2,0	1,7	0,7	1,1
Erresuma Batua	0,6	2,7	2,5	1,9	1,7
Latinoamerika *	9,8	6,6	7,1	8,6	
Mexiko	2,8	6,0	4,9	3,6	3,4
Brasil	8,7	3,4	3,7	3,7	3,6
Eagles **	4,4	3,9	5,0	4,9	4,4
Turkia	7,8	11,1	16,3	15,3	11,0
Asia-Ozeano Barea	2,3	1,8	2,6	2,5	2,5
Japonia	-0,1	0,5	1,0	0,7	1,0
Txina	2,0	1,5	2,1	2,6	2,5
Asia (Txina gab)	2,5	2,1	3,0	2,4	2,6
Mundua	3,2	3,2	3,9	3,7	3,6

* Argentina, Brasil, Txile, Kolonbia, Mexiko, Peru eta Venezuela.

** Bangladesh, Brasil, Txina, Egipto, Filipinak, India, Indonesia, Iran, Malasia, Mexiko, Nigeria, Pakistan, Errusia, Turkia eta Vietnam.

Aurreikuspenen itxiera data: 2019k urriak 11.

Iturria: BBVA Research

 4.4 koadroa. **ZOR PUBLIKOAREN 10 URTERAKO INTERES TASA (URTEKO BATEZ BESTEKOA, %)**

	2016	2017	2018	2019	2020
AEB	1,84	2,33	2,91	2,11	1,69
Alemania	0,13	0,37	0,46	-0,30	-0,63

Aurreikuspenen itxiera data: 2019k urriak 11.

Iturria: BBVA Research

 4.5 koadroa. **KANBIO TASAK (URTEKO BATEZ BESTEKOA)**

	2016	2017	2018	2019	2020
EUR-USD	0,90	0,89	0,85	0,89	0,88
USD-EUR	1,11	1,13	1,18	1,12	1,13
USD-GBP	1,35	1,29	1,33	1,26	1,31
JPY-USD	108,82	112,20	110,47	108,50	105,60
CNY-USD	6,64	6,76	6,61	6,93	7,03

Aurreikuspenen itxiera data: 2019k urriak 11.

Iturria: BBVA Research

 4.6 koadroa. **INTERES TASA OFIZIALAK (EPEALDI AMAIERA, %)**

	2015	2016	2017	2018	2019
AEB	0,75	1,50	2,50	1,75	1,75
EDB	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Txina	4,35	4,35	4,35	3,95	3,75

Aurreikuspenen itxiera data: 2019k urriak 11.

Iturria: BBVA Research

4.7 koadroa. **ESPAINIA: AURREIKUSPEN MAKROEKONOMIKOAK**
 (URTE ARTEKO BARIAZIO-TASAK %-TAN, KONTRAKORIK ADIERAZI EZEAN)

(Urteko batez bestekoa, %)	2016	2017	2018	2019	2020
Jarduera					
BPG erreala	3,0	2,9	2,4	1,9	1,6
Kontsumo pribatua	2,6	3,0	1,8	0,8	1,3
Kontsumo publikoa	1,0	1,0	1,9	2,0	1,7
Kapital eraketa gordina	2,4	5,9	5,3	2,3	3,0
Ekipoak eta makineria	1,8	8,5	5,7	1,6	2,6
Eraikuntza	1,6	5,9	6,6	2,9	2,6
Etxebizitza	8,9	11,5	7,7	3,5	3,9
Barne-eskaria (hazkunderari egin ekarpena)	2,0	3,0	2,6	1,3	1,7
Esportazioak	5,4	5,6	2,2	2,0	2,9
Inportazioak	2,6	6,6	3,3	0,2	3,4
Kanpo-eskaria (hazkunderari egin ekarpena)	1,0	-0,1	-0,3	0,6	-0,1
BPG nominala	3,4	4,3	3,5	3,2	2,5
(Mila milioi euro)	1.113,8	1.161,9	1.202,2	1.240,0	1.271,2
Mercado de trabajo					
Enplegua, BAI (EPA)	2,7	2,6	2,7	2,2	1,4
Langabezia tasa (biztanleria aktiboaren %)	19,6	17,2	15,3	14,1	13,3
CNTR enplegua (lanaldi osoaren baliokidea)	2,8	2,8	2,5	2,2	1,4
Lan-faktorearen ageriko produktibitatea	0,2	0,0	-0,2	-0,3	0,2
Prezio eta kostuak					
KPI (urteko batez bestekoa)	-0,2	2,0	1,7	0,7	1,1
KPI (aldi bakoitzaren amaieran)	1,6	1,1	1,2	0,9	1,4
BPGren deflatorea	0,3	1,4	1,1	1,2	0,9
Soldatapekoen ordainsaria	-0,6	0,7	1,0	2,7	2,8
Unitateko lan-kostua	-0,8	0,7	1,2	3,0	2,6
Kanpo-sektorea					
Kontu korrante balantza (BPGren %)	2,9	2,5	1,8	1,6	1,4
Sektore publikoa (*)					
Zorra (BPGren %)	99,4	98,5	97,6	96,9	96,5
Herri Administrazioen saldoa (BPGren saldoa) (*)	-4,1	-3,0	-2,5	-2,3	-1,9
Etxeak					
Errenta nominal eskuragarria	2,7	2,9	3,7	4,4	4,2
Aurrezki-tasa (errenta nominalaren %)	7,5	5,9	6,3	8,3	9,8

Aurreikuspenen itxiera data: 2019k urriak 11.

(*) Espainiako finantza erakundeei emaniko laguntzak kenduta.

Iturria: BBVA Research

5. Glosarioa

Siglak

- AAEE: Autonomia Erkidegoak
- BAI: Biztanleria Aktiboaren Inkesta (EPA)
- BBVA – GAIN: BBVAren jarduera globalaren indizea
- BBVA: Banco Bilbao Vizcaya Argentaria
- BPG: Barne Produktu Gordina
- CEOE: Enpresaburuen Elkartearen Espainiako Konfederazioa
- CEPYME: Enpresa Txiki eta Ertainen Espainiako Konfederazioa
- CNTR: hiru hilero kontabilitate nazionala
- CRE: Espainiako Eskualde Kontabilitatea
- EAE – BBVA: Jarduera Ekonomikoari buruz BBVA inkesta
- EAGLEs: garatzeko bidean dauden eta hazkunderako liderrak diren ekonomiak (Emerging and Growth-Leading Economies)
- EB: Europar Batasuna
- EBZ: Europako Banku Zentrala
- EDB: Ekonomia eta Diru Batasuna
- ENKA: enplegu eta negoziazio kolektiborako akordioa
- ETE: enpresa txiki eta ertainak
- ETCL: lan kostuen hiruhileko inkesta
- Euribor: euroaren eremuko diru-merkatuko banku arteko erreferentzia-tasa (Euro interbank Offered Rate)
- FED: Erreserba Federala (Federal Reserve System)
- GAKN: Gastua Azken Kontsumo Nazionalan
- GK: Gobernu Kontseilua
- HEH: Hiri Eremu Handia
- HHAA: Herri Administrazioak
- INE: Estatistikako Institutu Nazionala
- KPI: Kontsumo Prezioen Indizea
- I.o.e.: lanaldi osoari dagokion enplegua
- LATAM: Latinoamerikari dagokion agregatua; honen barnean sartzen dira Argentina, Brasil, Txile, Kolonbia, Mexiko, Peru eta Venezuela
- MEYSS: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa
- MICA-BBVA: momentuko jarduera-adierazleen BBVA eredia
- MINHAFP: Ogasun eta Funtzio Publikoko Ministerioa
- SEB: beste sektore egoiliar batzuk
- UEEZ: urtarokotasun eta egutegi-eraginak zuzenduta
- UTB: Urteko Tasa Baliokidea

Laburdurak

- h/h: hiruhileko arteko aldaketa
- KT: konfiantza tarte
- mM: mila milioi
- mp: merktu preziotan
- op: oinarritzko puntuak
- p.p.: puntu portzentualak
- u/u: urtetik urterako aldaketa

LEGE-OHARRA

BBVA Research-eko sailak egindako dokumentu honek dibulgazio-izaera du, eta egindako datari dagozkion datuak, iritziak eta estimazioak ditu, bertan landutakoak edo fidagarri irizten diegun iturrietatik datozenak edota berorietan oinarrituta egin direnak; hala ere, BBVAk ez ditu bere kabuz egiaztatu beroriek. Hortaz, berorien zehaztasunari, osotasunari edo zuzentasunari buruzko bermerik ez du ematen BBVAk, ez berariaz eta ez modu inplizituan.

Dokumentu honetan izan daitezkeen estimazioak oro har onartuta dauden metodologiak erabiliz landu dira, eta halakotzat hartu behar dira, hau da, aurreikuspen edo proiektioetat. Aldagai ekonomikoen bilakaera historikoak (positiboa edo negatiboa) ez du bermatzen etorkizunean bilakaera baliokidea izango dutenik.

Dokumentu honen edukiak aldaketak izan ditzake, aurreitiazko abisurik gabe, adibidez, testuinguru ekonomikoaren arabera edota merkatuaren gorabeheren arabera. BBVAk ez du inolako konpromisorik hartzen ez dokumentua eguneratzeko eta ez aldaketa horien berri emateko ere.

BBVAk ez du beregain inolako erantzukizunik dokumentu hau edo bertako edukia erabiltzearen ondorioz zuzenean edo zeharka gerta daitezkeen inolako galeraren aurrean.

Ez dokumentu hau eta ez jasotzen duen edukia ere ez dira inolaz ere eskaintza, gomendio edo erosketa-eskaera, aktibo edo tresna finantzarioak erosteko, inbertsioak desegiteko edo interesak lortzeko, eta ezin dute izan inolako kontratu, konpromiso edo erabakiren oinarri.

Dokumentu honek gara ditzakeen aldagai ekonomikoekin lotuta egon daitezkeen aktibo finantzarioetan egin daitezkeen inbertsioei dagokienez, irakurleek argi eta garbi izan behar dute ezin dutela dokumentu hau beren inbertsioei buruzko erabakiak hartzeko oinarritzat hartu, eta inbertsio-produktuen eskaintzak egin diezazkieketen pertsonak edo erakundeak legez behartuta daude horrelako erabaki bat hartzeko beharrezkoa duten informazio guztia ematera.

Honako dokumentu honen edukia jabetza intelektualari buruzko legediak babesten du. Berariaz debekatuta dago berau erreproduzitzea, aldatzea, banatzea, publikoki zabaltzea, eskuragarri jartzea, zatiak ateratzea, berriro erabiltzea edo bidaltzea edo beste edozein helburutarako erabiltzea, edozein bitarteko edo prozedura medio, legez baimendutako kasuetan salbu eta BBVAk berariaz emandako baimena dutenean salbu.

Txosten hau prestatu du:

Ekonomialari Burua

Miguel Cardoso

miguel.cardoso@bbva.com

Joseba Barandiaran

joseba.barandia@bbva.com

+34 94 487 67 39

Giancarlo Carta

giancarlo.carta@bbva.com

+34 673 69 41 73

Luis Díez

luismiguel.diez@bbva.com

+34 697 70 38 67

Víctor Echevarría

victor.echevarria@bbva.com

Daniela Filip

marineladaniela.filip@bbva.com

678 25 16 06

Juan Ramón García

juanramon.gl@bbva.com

+34 91 374 33 39

Félix Lores

felix.lores@bbva.com

+34 91 374 01 82

Marta Pérez

marta.perez.beamonte.becas@bbva.com

+34 91 374 55 88

Virginia Pou

virginia.pou@bbva.com

+34 91 537 77 23

Pep Ruiz

ruiz.aguirre@bbva.com

+34 91 537 55 67

Daniel Santos Torres

daniel.santos.torres.becas@bbva.com

Angie Suárez

angie.suarez@bbva.com

+34 91 374 86 03

Camilo Andrés Ulloa

camiloandres.ulloa@bbva.com

+34 91 537 84 73

Sirenia Vázquez

sirenia.vazquez@bbva.com

+34 607 37 07 81

INTERESDUNAK ZUZENDU HONA:

BBVA Research: Azul Kalea, 4. Edificio de la Vela - 4ª y 5ª plantas. 28050 Madrid (España).

Tel.: +34 91 374 60 00 eta +34 91 537 70 00 / Fax: +34 91 374 30 25

bbvaresearch@bbva.com www.bbvaresearch.com

